

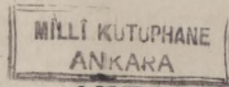
Adliye Ceridesi

T. C.

Adliye Vekilliği tarafından her ay
neşrolunur

Otuzuncu Sene

10 uncu Sayı

ANKARA
Yeni Cezaevi Matbaası
1939

İÇİNDEKİLER

<u>No.</u>	<u>Sahife No.</u>
Adliye Vekâletinden Tamim ve tebliğ edilen kanunî mütalâalar	1279
60 Çocuk düşürmede zaruret hali ve kast	1281
(Çeviren : Rifat Albay)	
61 İlk Beynelmilel grininoloji kongrası	1291
(Çeviren : Esat A. Müstecaphoğlu)	
62 İngilterede Çocuk ıslah müesseleri	1302
(Yazan : Perihan Eldeniz)	
63 Beynelmilel Cemîa hukukunda salâhiyet	1310
(Yazan : Etem Menemencioğlu)	
Hâkim ve Müddeiumumilerin dercclerini gösterir liste	1327

Mecmuaya bastırılmak istenen her yazı doğrudan doğruya Vekillîğe gönderilir. Mevzuu tamamlanmamış makaleler veya eserlerin neşrine başlanmaz. Her yazı 10 satırı geçmiyecek şekilde bir hülâsayı ihtiva etmelidir. Basılmıyan yazılar geri verilmez.

Adliye Vekâletinden tamim ve tebliğ edilen kanunî mütalâalar

Tarihi: 6/Eylül/1939

Numara: Genel: 32
Özel: 184

C. M. Umumiliğine

Mahkemelerdeki işleri uzadığından ve davaların intaç edilmediğinden bahsile her gün bir çok şikâyet mektupları almaktayım. Şikâyetlerin büyük bir kısmı hukuk mahkemelerine taallûk etmektedir. Davaların geç intaç edilmesinde işlerin çokluğu belli başlı amil olmakla beraber bu taahhürün mahkemelerimizin usûl kanunlarının bu husustaki müeyyidelerini gereği gibi tatbik etmemelerinden ve bazı avukatların da suinîyet sahibi müvekkillerine müzaheret eylemelerinden ileri geldiğini zan ediyorum. Halbuki usûl kanunlarımız davaların sür'atle bakılıp neticelendirilmesi ve fena niyet sahibi tarafların cezalandırılması hususunda kat'î hükümleri ihtiva etmektedir. Kanunun bu hükümlerinin derin bir vukufu, ileri bir görüşle tatbiki bu geçikmelere mani olabilir. Son defa Giresun hukuk hâkimi hakkında bu yolda vaki bir şikâyetin tahkiki neticesinde mezkûr mahal hâkiminin da'aya ne kadar yabancı kaldığını ve bir taraf vekilinin gayubeti üzerine mazeretini tetkik etmeksizin ve hiç bir esaslî sebebe müstenit olmaksızın davayı bir kaç defa talik eylediğini ve yalnız ehli vukufun rapor vermesine intizaren üç dört celse muhakeme yapmaksızın vakit geçirdiğini hayretle öğrendim. Bu hâdise dolayısıyla, zarurî olan talik halleri haricinde işlerin uzamasının önünü olmak için mevcut usûl hükümlerini tekrar hatırlatmağa lüzum görüyorum:

1 — Hâkimler, muhakeme günleri muayyen iş saatında mürafaaya çıkacak surette hazırlanmalı ve tarafları kat'iyen beklememelidir.

2 — Hâkimler bütün dosyaları okuyarak muhakeye çıkmalı ve muhakeme listelerine ancak okuyabileceği miktarda dava koymalıdır.

3 — Bütün işler aynı saatte kanulmayarak muhakeme zamanları saat ve dakika olarak ayrı ayrı tayin edilmelidir.

4 — Şahitler sabah celseleri için çağırılmalı ve köylüler gibi uzak yerlerden gelecek kimseler, onların bulunabilecekleri saatlerde davet edilmelidir.

5 — Asliye mahkemelerinde lâyiha teatisi safhası nihayet bulduktan sonra kanunî bir zaruret bulunmadıkça ifadeî şifahiye namı altında lâyiha kabul edilmemeli, hususile iş cevap ve cevaba cevap gibi yeni bir lâyiha safhasına sokulmamalıdır.

6 — Vekillerin davayı yeni aldıklarından ve evrakı okuyamadıklarından bahsile vaki mühlet talepleri zaruret bulunmadıkça reddedilmeli ve talep kabul edildiği takdirde vekilin davayı talik hususundaki niyetlerini önleyecek bir surette muhakeme yakın bir güne bırakılmalıdır.

7 — İstanbul gibi mahkemelerin teaddüt ettiği yerlerde avukat aynı saatte müteaddit mahkemelere davetli ise bu sebeple çağırıldığı saatte başka mahkemede bulunduğunu anlaşılan avukata ait iş liste sonuna bırakılmalı ve hakkında gıyap kararı vermek ve dosya muameleden kaldırılmak suretile davanın taliki cihetine gidilmemelidir.

8 — Davayı tavik maksadile vekâletnamesini ibraz etmeyen kötü düşünceli avukatlar hakkında usulün muaddel 67 inci maddesinin son fıkrası tatbik olunmalıdır.

9 — İplidai itirazlar hâdise şeklinde ve zaruret görülmedikçe taraflar davet edilmeksizin evrak üzerinde hal ve karara raptedilmektedir.

10 — Şahitler aynı günde davetiye ile mahkemeye çağırılmalı ve gelmedikleri takdirde cezayı nakdi, celse masraflarile mahkûm edileceği yazılmalı ve gelmeyenler hakkında bu ceza hükmü tatbik edilmelidir.

11 — Usulün 278 inci maddesinin 1 inci fıkrası mucibince ehli vukufluğu kabule mecbur olanlar ile mecbur olmamakla beraber ehli vukufluğu kabul edenler mahkemeye gelmekten veya raporlarını vermekten imtina eyledikleri takdirde mezkûr maddenin son fıkrası hükmü haklarında tatbik edilmelidir.

12 — Senedin, imzasını inkâr eden tarafa ait olduğu sabit olduğu takdirde inkâr eden kimsenin cezayı nakdi ile mahkûm edilmesine dair hukuk usulü mahkemeleri kanununun 313 üncü maddesile haksız dava açanların tazminatla mahkûm edilmeleri hakkındaki icra ve iflâs kanununun 69 ve 94 üncü maddeleri hükümleri ihmal edilmemelidir.

13 — İki taraf veya biri davete icabet etmezse suiniyetle gelmeyen taraf celse harcından başka usulün 412 inci maddesi mucibince cezayı nakdi ile mahkûm edilmelidir.

14 — Delillerin hepsinin muhakemeye başlarken ibraz ve ikâme edilmesi hakkındaki umumî kaide zaruret olmadıkça ihlâl edilmemeli ve usulün 244 üncü maddesi hükümlerine riayet edilmelidir.

Hâkimin vazifesi yalnız isabetli karar vermekten ibaret değildir. Halkın adlî sahadaki işlerinin sür'atle intaç etmek ve haklı olanları iz'âç etmekten zevk alan bir takım kimselerin bu arzularına sed çekmek hâkimin vezaifi cümlesindendir. Kanunlarımızın hâhimlere tanıdığı geniş salâhiyet ve onların bu hususta gösterecekleri dikkat ve basiret adliye müessesesinin bu esaslı hedefini tahakkuk ettirmeğe kâfidir. Vekâlet hâkimler kanunu üzerinde yapmak tasavvurunda olduğu yeni tadil projesinde terfi sebepleri için hâkimlerin bu hususta gösterecekleri alâka ve nüfuzu nazara büyük bir mevki vermek niyetindedir.

Hâkim arkadaşlarımızın bu noktalara ehemmiyet vermelerini ve Adliye müfettişlerinin de raporlarında bu cihetleri açıkça bildirmelerini bilhassa rica eder ve keyfiyetin mıntakanız dahilindeki bilûmum mahkemelere tebliğini isterim.

Çocuk düşürmede zaruret hali ve kast

Türkçeye çeviren:
Rifat ALABAY

Yazar: GUGLIELMO SABATINI
Catania Üniversitesinde Ordinaryüs Profesör

Hülâsa: 1 — Bu yazının mevzuu. 2 — Taarruza uğrayan kadın için zaruret hali tezi. 3 — Tenkit ve cerh. 4 - Politik kriminel ve kanunun tafsiri. 5 — Tedavi maksadile çocuk düşürme ve zaruret hali. 6 — Hususî kanunun hükümleri. 7 — Tedavi için çocuk düşürme (Alma) ve rahim harici gebelik. 8 — Kastın mefkudiyeti mes'elesi. 9 — Çocuk düşürme cürmünde kast.

1 — Çocuk düşürme bahsinde hararetli surette münakaşa edilen bir çok mes'elelerden gerek hukukî cihetten gerek adlî tıp cihetinden hususî ehemmiyeti haiz olan iki mes'ele vardır: Maruz kaldığı cebren fiili şeni neticesi olan haml mahsulünü düşüren kadının fiili ile hamlenin hayatını kurtarmak maksadile çocuk düşürten hekimin fiilinin meşru ve caiz olup olmadığıdır. Bir kısmı ortada ceza kanununun 54 üncü (Türk ceza kanunu 49) maddesindeki zaruret halinin mevcut olduğundan diğer bir kısmı da fiilde kastın bulunmadığından bahsile hukukcuların ve hekimlerin ekserisi her iki halde de ceza verilmeyeceğini iddia etmektedirler.

2 — Birinci hal bilhassa umumî harp esnasında mütetebbilerin nazarı dikkatini celbetti. Almanlar istilâ ettikleri yerlerde yalnız şehvet hislerini teskin için değil, daha evvelce tanzim edilmiş bir program dairesinde lâtın damarlarına alman kanı aşılama ve mümkün olduğu kadar Latin ırkını Cermen ırkına yaklaştırmak maksadile bir çok kadınları gebe bıraktılar.

Harp bittikten sonrada mes'elenin her türlü kıymetini kaybettiği söylenemez. Çünkü her zaman ve her yerde vuku bulabilen bir fiil ile münasebettardır:

Kendisine cebren fiili şeni icra edilen ve bunun neticesi gebe kalan bir kadın namusuna ve ırzına vaki bu hakaret ve tecavüzün mahsulünü saikâi teessürle düşürebilir. Fakat bu kabil cebren fiili şeni'in en tipik bir misali harp esnasında bir düşmanın tecavüzü neticesi olanıdır ki bunda nefsinin daha büyük bir zarar tehlikesinden kurtarmak

zarureti bulunduğunu beyan suretile çocuğunu düşüren kadının tecziye edilmemesi fikrinin galip olması kabili izahıdır.

Otorite sahibi hukukçılar bu tezi eski ceza kanununun 49 ve yeni ceza kanununun 54 üncü maddelerine istinaden müdafaa etmişlerdir.

Bu baptaki hukukî sebepler hususî bir nüfuzu nazarla ve incelelikle Longhi [1] tarafından serdedilmiştir. Mumaileyh bu gibi vaziyetlerin tamamille zaruret halinde hareket eden bir kimsenin fiili olduğunu ve burade iki hakkın çarpıştığını beyan etmiştir: «Bu ihtilafa kendi irada ve ihtiyari ile sebebiyet vermemiş olan ve bu ihtilaftan dolayı kendi şahsına taallûk eden bir hakkı filhal tehlikede gören kimse, başka suretle ictinabi kabil olmadığı takdirde pek alâ cezaf mesuliyete düşer olmaksızın kendi hakkile taarruz eden bir hakkı feda etmek suretile hal edebilir. Bu taarruzun ceninin, ve bir hayat nüvessinin fizyolojik seyrinde Devletin hakkile kadının kendisine cebren ilkah edilmiş olan rüşeymin inkişafına mani olmak hakkı arasında bulunduğu şüphesizdir. Şu suretle iki hak arasındaki taarruzda daha büyüğü tercih edilmezmi? yalnız gebelik çok ilerlemiş ise veya doğum vukubulmuş ise filhal ictinabi lâzım bir tehlikenin mevcudiyetini iddia etmek mümkün olamaz [2].

3 — Kadının kendisine cebren ilkah edilmiş olan rüşeymin inkişafına mani olmak menfaatile çocuğun fizyolojik inkişafını ikmal etmek ve rahmin dışında müstakil hayata hazırlanmak menfaati gibi iki menfaatin bazı hallerde ihtilafa düşebileceklerine itiraz etmeyoruz. Fakat birisi daima mevzuu hayat olan hukukî bir menfaat olduğu halde diğer menfaatin aynı suretle hukukî olarak tavsif edilebilmesi tetkika şayandır. Zira kanun, onun istimalini sıyanet edecek ve kendisinin irade ve ihtiyarile sebebiyet vermediği bir ihtilaf dolayısıyla kendi hakkını muhafaza için diğerinin hakkını feda ettiği takdirde failin tecziyesini bertaraf edecek şekilde ona ehemmiyet vermiş vaziyette değildir. Mes'eleyi doğru ve mantıkî surette hal etmek için bu menfaatin hususî mevzuunu ve mahiyetini tasrih etmek be-hemhal lâzımdır.

[1]. Silvio Longhi İtalyan temyiz mahkemesi baş müddeiumumisi, ayan âzası ve Roma üniversitesi ceza hukuku ve ceza usulü profesörüdür. 1935 senesinde yaşı dolayısıyla baş müddeiumumilikten tekaüde sevk edilmiştir. Mütercim.

[2]. Le donne violente in gnerre e lo stato di necessita = harpte taarruza uğrayan kadınlar ve zaruret hali. La Scuola positiva mecmuası, 1915, sahife 481 bakınız!

Manzini de cebren fiili şeniin zararlı neticesinin şahsa filhal ağır bir tehlike ihdas eden bir sebebin mevcudiyeti teşkil eylediğini iddia etmiştir. Trattato, cilt 7 hasife 196.

Hamil mahsuli ne patolojik enfeksiyon neticesi ve nede hamli tevlit eden fiil—ne suretle olursa olsun—kadına zararlı ve yabancı bir şeydir. İlkah (fecondation) cinsin muhafazası prensipinin esaslı zaruretlerini temin etmekte ve beşerin kalbindeki en köklü bir hisse bağlı bulunmaktadır. Nüve rüşeym ve rüşeym şahıs olurken bununla beraber analık yüksek duygusu da tevellüt ediyor ve kuvvetleniyor. Hakikatta cinsî birleşmenin mahsuli yalnız erkek tarafından bir taraflı olarak kadının rahmine konan meninin büyümesi ve inkişafı değildir. Fakat iki hücrenin (erkeğin ve kadının) birleşmesidir. Yuvaları rahim olan hücrelerin bu birleşmesinden yeni bir varlık, gebelik dolayısıyla gayri kabili fek surette kendisine bağlı olduğu kadının etinden bir et hasıl olmaktadır. Bundan şu çıkıyor ki arzu edilmiş olan babasından nefret neticesi rüşeymi imha etmekle kadın yalnız kendisine taarruz etmiş olan kimsenin çocuğunu imha etmiyor, bizzat kendi mahlûkunu imha ediyor. Maruz kaldığı taarruzun tevlit ettiği nefret ve istikrahın zebunu olarak gebeliğini inkıtaa uğratmakta kadının menfaati olabilir. Lâkin kanun, yalnız dışarı olduğu taarruzun kurbanı mülâhazasına istinatla ona o hakkı tanıyamaz. Bunun aksine olarak rüşeymin kalması kendisi için bir tehlike teşkil ettiği takdirde bir hak olur. Ve bu da kanunun zaruret halinin en esaslı unsuru olarak derpiş ettiği unsuru ve suçluluğu ortadan kaldıran bir sebebi teşkil eder. Hayatî veya şahsî tamamiyeti için cıodî bir tehlike değil de mutaarrızın çocuğunu kendi rahminde beslemek mecburiyetinde bir tehlike mevcut bulunduğu farz edildiği takdirde gebelik şeklinin ve menşeinin ceza kanununun 54 üncü maddesinde yazılı tehlike ve zaruret hali ile hiç bir iştirak ve alâkası olamaz.

Kanun, zaruret hali dolayısıyla ademi tecrimde namus ve iffete vaki taarruz tehlikesini nazarı itibare almayor. Yukarıda zikrettiğimiz maddedeki nefse ağır tehlike ancak hayata veya şahsî tamamiyete taallûk eden tehlikeden başka bir şey olamaz. kat'î projenin esbabı mucibe lâyihasında nazır (Adliye Nazırı Rocco) pek doğru olarak tebarüz ettiriyor ki zaruret halinde bir hakkın kurtarılması, ancak tehlikeli vaziyete sebebiyet vermemiş olan diğer kimselere taallûk eden hakların feda edilmesile olabilir, ve bu itibarla bu müesseseyi kendisinin veya diğerlerinin şahsî tamamiyeti gibi yüksek bir hak (bene) olmayan diğer hakların sıyanetine teşmil etmek muvafık olmazdı.

Kaldı ki tetkik etmekte olduğumuz mevzuda bir tehlikenin, filhal bir tehlikenin, mevzuubahs olup olamayacağı münakaşa edilebilir. Bir tehlike yani filhal bir zarar tehlikesi karşısında bulunmuyoruz.

Fakat evvelce vaki taarruzun neticesi bir zarar muvacehesindeyiz. Kadının ırzına tecavüz edilmiş ve artık istenilmeyen haml tahakkuk etmiştir. O suretle, ki rüşeymin imha edilmesinin hakikî saikini, bir tehlikeyi ber taraf etmek maksadında değil, intikam hissinde aramak lâzımdır, Eğer ahârın vakî taarruzunun semeresini dünyaya getirmek korkusunda tehlike görölmek isteniliyorsa bu, ne hukukan ve nede ahlâkan çocuk düşürmeyi meşru kılacak dereceye kadar tecviz edilemez. Kadın ar ve hacalet tahayyülü yerine doğacak çocuğuna ait düşüncelerini ikâme etmek suretile analığın tatlı hayal ve düşüncelerini taarruz ve hakaretin hatırasına tekaddüm ettirmelidir. ve hattâ çocuğu daha çok sevmelidir, çünkü bir elem ve felaket anında ona gebe kalmıştır, çünkü babadan mahrumdur. Ve çocuk yalnız kendisinde her türlü muhabbeti ve muktâzi himayeyi bulacaktır.

4 —Meşru müdafaa dolayısıyla ademi tecziye tezi de kabule şayan değildir.

Filhakika zaruret hali hakkında tesbit edilenden farklı olarak meşru müdafaa her hangi bir hakka taallûk edebilir.

Yalnız şahsın hayatına ve fizik (cismanî, bedeni) selametine taallûk eden bir hakka değil, hattâ ırz ve iffete taallûk eden bir hak'ta olabilir. Fakat kadın rüşeymi imha etmekle ahâr şahsın haksız bir fiiline karşı kendini müdafaa etmiş olmuyor. Bu suretle hareket, evvelce vuku bulmuş olan bir fiil ile münasebettar bulunmakla beraber, filhal bir tehlike karşısında olan bir hakkın müdafaasını teşkil etmeyen ve masum birisi aleyhine müteveccih olan bir fiil oluyor. Bunda, yukarıda da tasrih edildiği üzere, nefse karşı olan vahim bir zarar tehlikesinden ne kendisini ve nede diğerlerini kurtarmak zarureti vardır.

Bu kabil fiillerin, zaruret hali veya meşru müdafaa sebebine istinaden cezalandırılmayacaklarını kabul etmemekle poltik krimnel yapmak suretile kanunun doldurulması icabeden bir boşluğun mevzuubahs olduğunu söylemek isteyenlerle meşgul olmayı bile his etmeyoruz [1]. Bu metod, mevzu ve meri hukuku tefsirde daima tehlike-lidir. Hukukun ne olduğu ile ne şekilde olması lâzım geldiği arasındaki esash farkın gözetilmemesi tefsir yapılırken ekser defa dikkatsizlikle birini diğerine karıştırma neticesini tevhit eder, ki hakikat halde kaidenin lafzı ve ruhu yanlış anlaşılmış ve tagyir edilmiş

[1]-L. Thot, pensieri giuridici penali, = cezai — hukukî düşünceler, Pensiero giuridico penale mecmuası, 1931, sahife 134

Penso, Bolocevismo e diritto penali. L'a aborto volontario conseguito alla violenza carnale,, Ceza hukuku ve bolşevizim. Cebren fiili şeni neticesi olan çocuğu kasten düşürmek, aynı mecmua, 1931, sahife 140.

olur. Diğer taraftan vazîi kanunun münferit hâdiseleri hususî hükümlerle tayin ve tesbit etmesine imkân yoktur. Zira hukukî kaide-ler nekadar umumî ve şümullü olurlarsa okadar mükemmeliyete—ve hiç olmazsa beşeri şeylerin maruz bulundukları gayri mükemmeli-yetten oldukça uzaklaşırlar—vasıl olurlar. Kaidenin tatbiki, fiilin hal ve şekli, failin şahsiyeti ve suç işlemek kapasitesi de nazara alınmak ve münasip şekilde zamanın ahlâkî icaplarına cevap verecek surette olmak şartile hâdiseyi kanunun sisteminde idare etmek müfessire aittir.

Hâkim bu unsurlara istinaden ceza miktarını tayin edecek ve kanunun kabul ettiği lehteki hükümlerden istifade ettirecek ve ica-bederse kanunun diğer hükümlerine istinaden beraete dahi karar verebilecektir. Maruz kalınan taarruzun elem ve iztirabı akılda pa-talojik bir hal tevhit etmiş olabilir. Eğer fiilin bu vaziyette işlendiği tahakkuk ederse hâkim aklî malûliyetten dolayı failin beraetine ka-rar verecektir.

Diğer taraftan, yukarıda söylendiği şekilde hamlin kesilmesi, namus ve şerefi kurtarmaktan başka bir sebebe hamledilemez. Bu-nun da hukukî neticesi ceza kanununun 551 inci (Türk ceza kanunu 472) mucibince cezanın yarıdan üçte ikiye kadar indirilmesidir. Şeref ve namus meselesi 62 inci maddenin birinci bendindeki [1] tahfif

[1] Yeni İtalyan ceza kanununun 62 inci maddesi umumî tahfif sebeplerini tes-bit etmektedir. Mühim olan bu maddeyi aynen buraya tercüme etmeyi faideli gör-düm. Mütercim.

Madde — 62

Umumî tahfif sebepleri

Aşağıdaki haller bir suçun unsurlarını veya hususî tahfif sebebi teşkil etme-dikleri zaman suçta tahfif ederler:

- 1—İçtimâl ve ahlâkî bir kıymeti mahsusayı haiz sebeplerle hareket etmiş olmak;
- 2 — Başkasının haksız bir fiilinden tevellüt eden gazap ve tehevür sebebi ile hareket etmiş olmak;
- 3 — Kanunun veya salâhiyettar makamın men ettiği tecemmü ve içtimalar mevzuubahs olmamak ve suçlu itiyadı, profesyonel veya temayülî mücrim olmamak şartile hali galeyanda olan bir halk kitlesinin telkini altında hareket etmiş olmak;
- 4 — Mal aleyhine olan veya her ne suretle olursa olsun mala zarar veren suç-larda suçtan mutazarrır olan şahsın uğradığı zararın hafif bir malî zarar olması;
- 5 — Neticenin vukuunda failin icraî veya ihmali fiili ile birlikte mutazarrır şahsın kasdî bir fiilinin de tesiri bulunmuş olmak;
- 6 — Muhakemededen evvel tamamen tazmin veya mümkün ise iade suretile zara-rı telafi etmiş olmak; veya muhakemededen evvel ve 56 inci maddenin son fıkrasında yazılı hal haricinde suçun zararlı veya tehlikeli neticelerini bertaraf veya tahfif için failin kendiliğinden ve müessir bir surette elinden geleni yapmış olması;

sebebi olan hususî ahlâkî ve içtimâî kıymeti haiz bulunan bir sebep ile de kabili teliftir. Şeref ve namus meselesi — ki, cürmün ikainın esas ve menşeyini teşkil ediyor — bizatihi ahlâkan ve içtimaen takdire şayandır.

Çünkü birleşmek mecburiyetinde kaldığı bir vatan düşmanından kazandığı hamil mahsulünü imha etmiştir. Aynı sebep suçun ika saiki bir ve kabili taksim olmadıkça ve muhtelif hususî vaziyetlerden istihraç edilen ahlâkî ve içtimâî kıymeti mahsusası bulunan saik, başkalarının haksız bir fiilinin husule getirdiği gasp veya şedit elemle müterafik bulunmadıkça tahrik ile telifi kabil değildir.

5 — Tabibi müvellit tarafından zarurî görülmüş olmak ve fennin tavsiye ettiği uygun vasıtalarla yapılmak şartile tedavi maksadile yapılan çocuk düşürmelerde zaruret hali tipiktir. [1]

Hekim, kadını kurtarmak için gebeliğin izalesine lüzum gördüğü ve tehlike zamanla veya cerrahî bir ameliye veya tedavi ile bertaraf edilmesi kabil olmadığı takdirde tamamen 54 üncü maddenin hükmüne tevafık ettiği cihetle fiil cezalandırılmaz. Kanunun hazırlanması esnasında bazı hukuk fakültelerinin tavsiye ettikleri veçhile bu meseleyi kanunda açık olarak zikr etmeğe mahal yoktur.

Bazıları, derhal vahamet erzetmediği halde ileride hamilenin sıhhatı ağırlaşarak tabibi müvellidin müdahalesini müşkülleştirmemek için gizli bulunan tehlikenin had devresine gelmesine mani olmak maksadile cerrahî bir müdahalenin caiz olduğu fikrinde idirler [2].

Fakat bu iki cihetten doğru değildir: evvela « gizli tehlike » tabirinin hukukî manası anlaşılmıyor. tehlike ya var ya yok. varsa filhal mevcut demektir. gizli tehlike denilen şey ya henüz tehlike teşkil etmiyor, O halde her akıllı ve ihtiyatlı hekim o ağır amaliyeye girişmeyerek hakikî surette tehlikeli bir vaziyetin tezahürünü beklemelidir. Henüz lüzum bulunmadığı halde yapılan müdahale çocukla beraber kadının menfaatını da daha ağır ve hakikî bir tehlikeye soka bilir. ya tehlike vardır ve sebebi izale edilmediği takdirde bir zarar korkusu tevhit ediyor. O halde artık ne tıp ve nede hukuk noktai nazarından gizli bir tehlike mevzuubahs edilemez.

[1] 30-12-1931 de Papa on birinci Piy tarafından teyit edilen " iyiliği elde etmek için fenalık yapmak caiz değildir, prensibine istinaden katolik kilisesi tedavi maksadile olsa bile çocuk düşürmenin meşruiyetini kabul etmemektedir.

Bu mesele hakkında lizet, Die kriminelle fruchtabtreibung, zurich 1911; Winter Nangaks, die künstliche abtreibung 1931; G.F. Darile, El delitto D'aborto - çocuk düşürme cürmü, 1932; Gaifani, Aborto Terapeutico—tedavi için çocuk düşürme, 1922 bakınız!

[2] Benvenuti bu fikirdedirler.

L'delliti contro la integrità e sanita delle stirpe — ırkın tamamlığı ve sağlığı aleyhinde cürümler namındaki eserinin 24 üncü sahifesine bakınız.

Bir zamanlar hekimler, havsala kemiğinin su'i teşekkülünde çocuk düşürmekten başka bir çare bulunmadığını zan ettiklerinden dolayı bu gibi hallerde çocuk düşürmeyi tavsiye ediyorlardı. O zamanlar ölüme çok sebebiyet veren rahim ameliyesini de bilmeyorlardı. Bu gün cerrahinin terakkisi sayesinde ölüm vakaları pek azalmıştır. Eğer fen adamı, havsaların su'i teşekkülünden dolayı doğumun ne kendiliğinden ve nede havsaları genişletecek ameliyeler vastasile vukuuna gelmeyeceğine kanaat getirdiği takdirde ancak çocuğu almak caiz oluyor. Buhalde gizli bir tehlike mevzuubahs olmayıp filhal bir tehlike mevcut olur ki tabibi müvellidin müdahalesini meşru kılar. Rahmin mahpus kalması, tedrici meme dahameleri (Hypertrophie), rüşeymin değişmesi ve kadının hastalığı gibi hamilenin hayatını tehlikeye ilka eden haller için de aynı şey söylenebilir. Rahim dumurları gibi, diğer kadının hayatını temin için rüşeymi imha etmek zarurî olmadığı, hallerde ilim bilâkis çocuk almayı tavsiye etmemektedir.

6 — Bunlardan anlaşılıyorki karar vermeden evvel iyi tetkik etmeli ve yalnız bir hekimin fikrine itimat etmemelidir. Tatbikatta mesleklerinde dürüst hareket etmiş olmak için iki hekim aralarında konsültasyon yaparak ve vaziyeti de bir zabıt varakası ile tesbit eyledikten sonra çocuğu düşürmeye (almaya) karar varmaktadırlar. Bu usûl, 23 Haziran 1927 tarih ve 10770 sayılı kanunla kanunî bir usûl ittihaz edilmiştir. Bu kanun tedavi için çocuk almak lüzumu hasıl olduğu takdirde keyfiyeti Vilâyet hekimine haber vermek ve ihbarnameye hamlin izalesini icabettiren sebeplerle buna karar vermiş olan hekimlerin isimlerini derc eylemek mecburiyetini tahmil etmektedir.

Bu hükümlerden anlaşıldığına göre çocuğun alınmasına yalnız bir hekim tarafından karar verilmiş olması kâfi değil, bu hususta ittifak hasıl olmak ve çocuğun alınıp alınmaması hakkında her türlü şüpheyi bertaraf edecek şekilde olmak ve tıbbî zaruretin icabı ve kanunun tayin ve tesbit ettiği surette icra edilmiş bulunmak lâzımdır.

Kadının fikrini sormalı ve imkân nisbetinde çocuğun alınmasını kabul veya reddetmiş olmasını da nazara almalıdır. Bilhassa çocuğun alınması ve aksi takdirde bir uzvunun kesilmesini veya tadilini mucip bir ameliyat yapılması icabettiği hallerde bunlardan hangisini tercih ederse ona göre hareket etmelidir. Mamafi çocuğu almak kadının hayatını kurtarmak için yekâne çare olduğu hallerde kendisi muvafakat etmemiş olsa bile çocuğu almak caizdir. Zira hayatta mutlak surette tasarruf edilememek yüksek bir prensiptir. Zaru-

ret halinin emrettiği vasıta ve çareleri reddetmekle hayatını tehlikeye atmış oluyor.

7 — Rahim harici gebeliklerde çocuk bûşürmenin caiz olup olmadığı da çok münakaşa edilmektedir. İstatistiklere nazaran bu gibi vakalar oldukça çoktur. Mamafî bu çokluk bir az sun'î addedilebilir. Çünkü bazı hallerde hekimin nazarı dikkatinden kaçarak yanlış teşhis koyması da muhtemeldir. Fakat kısmen de hakıktır. Zira bu gibi gebelikler zamanımızda çok tesadûf edilen gonokok iltihaplarından, evvelce vakî çocuk düşürme teşebbüslerinden ve rahmin dahiline mütemadi Teintur d' iode enjeksiyonlarından ileri gelmektedirler [1].

Bir çok müellifler Tuberica, Ovarica ve addominale gebeliklerde daima bilâ kaydüşart çocuk almanın caiz olduğu fikrindedirler. Bu hallerde yapılan ameliye, fizyolojik bir gebeliğin izalesi değil daha ziyade cansız bir cismin ihracı için demektir. Mamafî bu gibi rahim harici gebeliklerden yüzlercesinin son aylara kadar devam ettiğini ve bazı hallerde, rahimde büyümüş olanlara nazaran daha mariz ve ölüme müsteit olmakla beraber, doğanların yaşadıklarını tıp edebiyatı kaydetmektedir [2].

Bu izahata nazaran rahim harici gebeliklerde fena bir üra teşbih edilerek çocuğun alınmasını meşru kılan bir zaruret hali olduğu fikrini peşinen kabul etmek doğru değildir [3].

Bu gibi gebeliklerde şüphesiz diğer normal gebeliklerden ziyade cerrahî ameliye ile müdahelenin zarureti şüphesizdir. Hattâ diye biliriz ki daima müdahale icabedecektir. Fakat her vak'a ayrı ayrı iyice tetkik edildikten sonra müdahaleye lüzum görülmüş olmalıdır. Rahim harici gebeliğin hamlin patalojik bir mahsulile müsavi addet-

[1] Vratcheboroie Delo, Pasanov VIII, 1925,

[2] The American jornal of ost. 1926, sahife 332 ve Annali di ostetrica ve gynecologia 1928 n. 4.

[3] Carlini, L'aborto nel campo gindiziario — Adli sahada çocuk düşürme, 1935, sahife 59. Bu muharririn verdiği malûmata göre İtalyan Obsteterique mektebince gebeliğin ilerlemesile — zarın yırtılması tehlikesifilhal mevcut olmasa bile — diğer ihtilatlar vukubulabilir meselâ yakın uzuvlara iltisak edebilir. Ve enfeksiyon yapılabilir. Bu takdirde rûşeymin suî teşekküle uğraması veya hayat kabiliyetini gaip etmesi muhtemeldir. Mamafî bu müellif de bazı hallerde rûşeymin sağ olarak doğmasına intizar edilebileceği kabul ediyor. Sahife 60. Bu müellif te yukarıda hatırlatılan mukaddemelerden şu neticeyi istihraç ediyor: Rahim harici gebelik ne hukukan ve nede mantıkan gebelik olarak telâkki edilemeyeceğinden gebeliğin izalesinde bir fiili müessirin neticesi gibi 583 üncü maddenin 5 inci bendinin tatbik edilmemesi lâzımdır. Sahife 63. Bu aşikâr surette yanlıştır. Çünkü rahim harici olsa bile gebelik yine gebeliktir. Kanun failin fiili müessirine karşı siyanet etmektedir. Hamlin inkita'ı bu fiilden tevellüt etmiştir.

meğe mani bir hal görüldüğü takdirde rüşeymin alınmasına teşebbüs edilmemelidir. Eğer hekim, kadın tehlikeye düşmeksizin rüşeymin hayatîyet kesbetmesine — devamlı ve dikkatli bakımla olsa bile — intizar kabil olduğuna kanaat getirirse çocuğu almakta isticâl etmemelidir. Rahim harici gebeliklerde ender olmakla beraber çocuğun alınmasına zaruret bulunmadığı hallerde çocuğu almak cezayı müstelzimdir.

8 — Gerek fennen görülen lüzum üzerine çocuğun alınması gerek taarruza uğrayan kadının çocuğunu düşürmesi halinde cezayı bertaraf etmek için mes'ele « kasd » sahasına nakledilemez [1].

Hukuktan bibehre olanlardan sarfınazar bazı hukukçuların kasdı fena niyet veya bir zarar ikana müteveccih irade telâkki etmelerine sükût olunmamalıdır [2]. Halbuki zarurî ve kafi asgarî mefhumunda kasd, kanunun cürüm olarak derpiş eylediği fiili yapmak irade ve ihtiyaridir. Kanuna göre eğer fiil zararlı veya tehlikeli bir netice tevliit eden icraî veya ihmâlî bir hareketten ibaret ise ve o icraî veya ihmâlî hareket irade ve ihtiyarla işlenmişse fiili kasdîdir. Cürüm, icraî veya ihmâlî bir fiilden gayri zararlı veya tehlikeli maddî bir zararında vücudile tamamlandığı ve kanunun iradenin neticeye de taallûk ettiğini tesbit eylediği hallerde kasd icraî veya ihmâlî fiili ve neticeyi arzu etmiş olmaktan ibarattır. Bundan sonraki diğer niyete, maksad ve gayeye taallûk eden her tetkikat suçun tekevvününde hukukan ehemmiyeti haiz değildir. Ancak cezanın tayininde tesir edebilir. Ve bazan kanunun sarîh olarak tayin eylediği hallerde suç teşdit veya tahfif eden müessirler olabilirler sonra kanun icraî veya ihmâlî bir fiil ile maddî neticeyi de talebetmekle beraber fiili failin tavrı hareketinden neşet ettiği için kendisine tahmil eylediği hallerde kasd, yalnız icraî veya ihmâlî fiilin irade ve ihtiyarla işlenmesinden ibarettir. Bu takdirde neticenin dahi istenmiş olup olmaması hukukan ehemmiyeti haiz değildir. Neti-

[1] Carrara kasdın mefkudiyetine işaret ediyordu: "konsoltasyon neticesi ananın hayatını kurtarmak için çocuğun feda edilmesine karar verildiği takdirde hukukçu ne kasd nede taksir unsurunu bulamaz. Programına, cilt VIII, 1257 paragraf. Denebilirki eski muharrirler de zaruret hali ile kasdî bir birine karıştırmak mutatır. Halbuki Objektifman ademi tecziye sebebi olan bu zaruret haline kasd mes'elesi tamamilе yabancıdır. Bu mes'ele hakkında benim *Istituzioni di diritto penale* — ceza hukuku müesseseleri namındaki eserimin umumî kısmın 1935 ikinci tabına bakınız; sahife 305.

[2] Spiezia teyit ediyorki birine eylik yapmak için diğer bir beşeri varlığa zarar ika etmek irade ve ihtiyarile hareket eden cerrah kasdla hareket etmiştir. Bu, fenalık yapmak iradesi kasdın eski telâkkisidir. *Limiti della liceita girindica del trattamento medico — chirurgico* — operatörün muamelesinde hukukî cevazın hududu, 1933, sahife 114

cenin istenmiş olmasının suçu teşdide bir sebep olduğu veya suçun nev'ini değiştirdi veya daha ağır bir suç teşkil eylediği haller hariçtir [3].

Bu itibarla kasdın umumî ve sabit mefhumu cürüm teşkil eden fiili irade ve ihtiyarile işleme piskolojik şartına irca ediliyor. Kanun, suçlarda âmelden neticeye kadar fiilin vüsatını, hasis ve süflî sebeplerden ahlâkî ve içtimâî kıymeti haiz olan saiklere, taammütten tahrike, malî menfaat gayesinden şeref ve namus sebebine, ve her hangi bir suç veya muayyen ve hususî suçlar için umumiyet itibarile derpiş edilmiş olan diğer ruhi haletlere kadar kasdın şiddet veya azlığını tayin etmektedir.

9 — Çocuk düşürmek maddî neticeli kasdî bir cürümdür. İcra edilen fiiller ve bu fiillerin müteveccih oldukları rüşeymin imhası irade ve ihtarla yapılır ve neticesi evvelden görülüyor. Çocuğu almaya matuf faaliyetler fiili, ve bu faaliyetlerle maddî ve manevî illiyet rabitasile bağlı olan « gebeliğin inkıtai » da neticeyi teşkil eder. Bu halde kasd hukukan memnu ve ahlâkan de mezmum bir fiili icra etmek iradesinden ibaret olmuyor. Fakat kanunun memnuiyetine tevafık eden bir fiili işlemek iradesidir. O suretleki fena gaye cürmün vasfını değiştirmiyor. İnsanî ve iyi niyetle, eğer fiili ve neticeyi bilerek yapmışsa, cürmünü ortadan kaldırmıyor.

Mamafi bu, ceza kanununun sebep vesaiklerle alâkadar olmadığı manasını tazammun etmez. Çünkü suçun ikai sebebinin takdire veya takbihe şayan olması, failin içtimâî tehlikeliliği (Madde 203), 61 ve 62 inci maddelerindeki teşdit veya tahfif sebepleri cezanın âzamî ve asgarî hadler arasında tayinde göz önünde tutulur.

Saik, suçun ikai saiki, ancak ceza verilirken tesirini gösterebilir. Yoksa ademî tecziyeye kadar gidemez. Tamamile şayanı kabul ve takdir olabilmesi için aksine yani suç işlememek sebebine müstenit olmalıdır. Bazı hallerde kanun istisnaen ve sarahaten suç işlemeğe sevkeden saiki fiilin haksızlığını bertaraf edecek ve failini cezalandırmayacak şekilde makbul bir sebep olarak tanıtmaktadır ve bittabii bunlar hariçtir.

[3] Kasd mefhumu hakkında tafsilât ve muhtelif doktorinler ve ceza kanunun hükümlerini tetkik için yukarıda işaret ettiğimiz eserimize müracaat edilsin.

İlk Beynelmilel Kriminoloji Kongresi

Roma (3 — 8 birinci teşrin 1938)

Türkeeye çeviren :

Esat Âdil MÜSTECABLI OĞLU

Yazan :

Dr. Lovis Vervacek :

Kongrede Belçika Mürahhası ve
Belçika Penitansiyer antre-
poloji servisi umum müdürü

Cihan harbine kadar muntazam toplantılar yapmış olan antrepoloji kriminal kongralarının ananesini ihya suretile İtalyan antrepoloji ve psikoloji kriminal cemiyetinin teşebbüsü ile 1937 senesi temmuzunda Romada kurulmuş olan Beynelmilel kriminoloji cemiyeti bütün dünya kriminalistlerini bu senenin teşrin evvel başlangıcında bir kongre halinde toplanmaya davet etmişti.

Ceza ve infazı ceza meseleleriyle yakından alakadar bir çok hukukçu ve aklîyecilerin bulundukları memleketleri harbe kadar sürüklemesi muhtemel vahim siyasî meşkullerlerden ve bir çoklarının bu sebeple kongreye iştirak edememelerinden korkulmuştu; fakat bilâkis Roma kongresi iştirak edenlerin gerek bu yoldaki ilmi kaliteleri, gerek çokluğu ile büyük ve meşru, bir muvaffakiyet ihraz etti: bir çok memleketler kongreye resmî heyetler gönderdiler.

Almanyayı gongrede 17 memur, hâkim ve adliyecî temsil etti. Bunlar arasında «Metzger, kretschmer» gibi tanınmış profesörlerde vardı.

Bulgaristan, Yunanistan, yugoslavya, çekoslovakya, Letonya, Litvanya, Belçika, lüksemburg büyük dukalığı, polonya, Romanya, isveç, Türkiye, macaristan, birleşik Amerika cumhuriyeti ve cenubi amerikanın bir çok devletleri de kongreye iştirak edenler arasında idiler. Bunlardan başka bir çok ilmi cemiyetler ve patronazlar âzası da kongreyi takip ettiler.

İtalya namına iştirak edenlerin sayısı pek çoğu hâkim ve doktor olmak üzere 600 zü geçmişti.

İtalyan Temyiz mahkemesi birinci reisi «Mariano d'Amelia» kongre reisliğini büyük bir vukuf ve salâhiyetle idare etti. Kongrenin en mühim amili ve yine kongrenin teşkilât komitesi reisi italya Tev-

kif ve ceza evleri umum müdürü «Gievganni Novelli» vazifesini pek parlak bir surette başardı. bilhassa bize karşı gösterdiği hususî alâkasına karşı minnet ve şükran borçlu olduğumuz bu zatın büyük ve heyecanlı bir hatip olduğunu da ilâve etmeliyim, Nitekim nutukları bir çok defalar bütün kongre âzasının hürmetkâr alkışlarını celp etti.

Gerek ilim ve gerek Materyel bakımından dikkate şayan olan kongrenin organizasyon mevzuuna dair daha bir kaç kelime ilâve etmek isterim. Kongre çalışmaları altı mesele üzerine tevzi edilmişti. bunlardan ilk üçü büyük münakaşalara yol açmış ve her biri hakkında re'ye müracaat edilmiştir. Diğer üçü üzerinde ise yalnız konferanslar ve ameli izahat verilmekle iktifa olunmuştur.

Bu iş bölümü çok mesut neticeler vermiştir.

Roma kriminoloji kongresinin müzakere ettiği meseleler şunlardır.

1 — Çocuk suçlarının marazi sebepleri, bu yolda yapılan araştırma neticelerinin ceza hukukuna olan tesirleri,

2 — Mücrimin şahsiyetinin Etüd edilmesi.

3 — Cürüm ile mücadelede hâkimin rolü.

4 — Muhtelif memleketlerde cürmü önleyici teşkilât.

5 — Ethnologie (İnsan ırklarının ve karakterlerinin teşekkülü ilmi) ve Kriminoloji.

6 — Muhtelif memleketlerdeki Emniyet tedbirleri hakkında elde edilen tecrübeler.

Kongreye bir çok raporlar verildi; Her rapor mazbata muharirleri tarafından tahlil edilmek ve izahat verilmek üzere ait olduğu komisyona sevk olundu. Bu çalışma metodu burada da mükemmel bir netice verdi; kongre âzasına daha ilk günden İtalyan, Fransız, Alman, İngiliz ve ıspanyol lisanlarile yazılmış dokumanlar verildi. her gün müzakere ve münakaşaların bir hülâsasile birlikte görülmesi lâzım müesseseler ve gezilecek yerlere ve ziyaretler hakkında malûmat temin edildi.

Kongre çalışmalarını burada mufassalan nakil ve ictibas etmek çok güç bir iş olacaktır. bu sebeple biz umumî celselerde verilen konferans ve yapılmış olan münakaşaları hülâsa edeceğiz.

Meslek taşımız Loven Üniversitesi profesörlerinden « F. Cellin » in kongredeki rolü dikkate şayandı. Bu arada Fransız meslektaşımız « Henyer ve porother » Ekis üniversitesi hukuk profesörü « Sibret » i zikretmeyelim. Bu kısa makalemizde avrupa ve Amerikalı bir çok meslektaşlarımıza ayrı ayrı yer ayıramadığım için af dilerim; cenubi Amerikanın hukukçu ve akliyecilerinin çalışmalarından çok parlak neticeler alındı; dostumuz ve meslektaşımız, Arjantin Kriminoloji re-

isi doktor «Loudet» Kongrenin gelecek toplantısını Riyô donejenere de yapmaya davet etti.

Kongrenin toplantılarını Roma Üniversite mahallesinde yapmış olduğunu ve burada kongre âzalarının toplanmalarına ve bir çok muhtelif servislere elverişli yerlerin emre hazır bulundurulduğunu da ilâve etmeliyiz.

Kongra âzasına ve ailelerine mahsus bir çok cazib gezintiler de tertib edildi; bu arada yeni ve muhteşem bir kasaba olan «Littoria» ya ve mücrim çocukların yeni baştan terbiye edilmelerine mahsus Napolideki «Nisida» ziraat çiftliği gezildi. Aynı gün resmi mûrahhaslar Napoli Çocuk mahkemesinin bir celsesinde de hazır bulundular.

3 Teşrini evvel Pazartesi Roma valisi prens «Colonna » kapitol müzesi salonunda 1500 kongre âzasını ve ailelerini kabul etti.

Kongrenin açılış celsesi Kapitolün Jul sezar salonunda yapıldı. Roma valisi kongre âzasını selâmladı, sonra adliye nazırı «Solmi» ve kongre reisi «Amelia» birer açılış nutku söylediler. Alman murahhası «B. Freisler» ve Boenes ayres mûrahhası profesör «Loudet» kongre âzasının teşekkürlerini sundular.

Seksiyenların çalışmaları aralarında bir çok hukukcuların bulunduğu kriminoloji müntesipleri tarafından takip edildi. İlk münakaşa çocuk suçlarının marazı sebep ve selâmetlerini ve bu yoldaki araştırma neticelerinin hukukî sistemler üzerindeki tesirlerini ihtiva eden raporlar üzerinde yapıldı. Pisani, Morsico ve kazablânka şehrinin Fransız hâkimi umumî raporları teşrih ettiler ve bu mevzu üzerindeki münakaşalara 21 hatip iştirâk etti. bu hususta kongre aşağıda yazılan kararı kabul etti.

«Kongre çocuk cürümlerinin marazı sebepleri hakkındaki müstakbel araştırmaların, müşahade Metoblarının beynelmilel Ünifikasyonunun başarılmasının, içtimâî istikametini kaybetmiş küçükler: A) içtimâî tehlike arz eden çocuklar, B) dalalete düşmüş ve suç işlemiş çocuklar: C) Biyo fizikman Normal çocuklar: d) suç işlemiş ve biyo fizikman Anormal çocuklar şeklinde tefrik ederek her biri hakkındaki hukuku muamelenin Etüd edilebilmesine yarar. Mümeyyiz bir vasıf bulunmasının lüzumlu olduğunu kabul eder;

«Çocuk cürümlerine karşı açılan mücadelenin doğurmuş olduğu meselelerin halli için ikaz edici hatalara dayanan vaktinden evvel mütezahiz alâmetleri ve binnetice halkın biyolojik bir tahriri nüfus organizasyonunu lüzumlu bir şart olarak ileri sürer; çocuklar tarafından işlenmiş her türlü suç için salâhiyetli bir çocuk hâkimi müessesesinin lüzumunu tasdik eder; çocuk hâkiminin salâhiyetinin yine çocuklar tarafından işlenmiş diğer suçları istihdaf eden hükümlere

ve cezai mahiyette olmayıp çocukları alâkadar eden bazı ihtiyati kararlarada teşmilinin tetkiki hususunda gösterilen idarei maslahat zihniyeti üzerine de nazarı dikkati celp eder”

Çok cazip nazarı izahattan başka, bu mesele hakkında raporlar bize bir çok derin dokumanlar, bilhassa Biyofizik eksikliklerin ve gençlik cürümlerinin marazî sebeblerine müteallik «Criminogene» saiklerin bu mevzu üzerine tesirlerini gösterir istatistikler getirdi.

İkinci Seksijonun ruznamesindeki mücrimin şahsiyetinin tetkiki gibi mühim bir meseleye müteallik otuz kadar rapor iki ceza profesörü «Belegne» üniversitesinden Bettglini ve münih üniversitesinden Mezger ile Doktor «Saporito» ve bizzat benim bulunduğum komisyonun tetkikine sunuldu. çok enteresan olan bu meselenin ana hatlarını aynen aşağıya naklediyorum:

«Ceza ilminin bütün mütehassısları mücrimin şahsiyetinin Etüd edilmesi ve cezaların ve emniyet tedbirlerinin tatbikinde kanunî mevzuata bu şahsiyetin tanınmasının esas tutulması esası üzerinde ittifak ettikleri halde bu Etüd için takip olunacak modern kriminolojinin ilmi veya pratik hedeflerine müteallik metotlarda anlaşamadılar.

«Filkakika malûmdurki mücrimin tetkikinde bu gün hakiki olmaktan ziyade zahiri bir noktai nazarla yekdiğerinden ayrı metotlar ve istikametler takip olunmaktadır; bu bize gösteriyorki ceza ilmi mütehassısları cezai adaletin, cezaların infazının ve emniyet tedbirlerinin pratik gayelerine müteallik ve büyük bir ehemmiyeti haiz bir meseleki doğrudan doğruya mücrimin suç işleme kabiliyetini ve tehlikeli tabiatını ve onu ıslah imkânlarını, aynı suretle dinamik, idrâk ve istek kabiliyetini tanımayı talim eder — üzerinde hâlâ anlaşamazlık içinde bulunuyorlar.

«Bu sebeple ceza ilmi mütehassısları Antrepolojik, biyolojik, konstitüsyonalistik, Biyotipolojik, karayoloşik veya tamamen fizik bakımından mücrimin Etüd edilmesini istihdaf eden ve bu gün muhtelif noktai nazarlara yol açan Metot hakkında ilmi kanaatlerini bildir-meğe ve bu suretle her şeyden evvel ilmi sahada kabul edilebilir: Ve pratik ceza sahasında da istifade olunabilir: Bir istikâmet ve tek bir metod formöle edebilmek imkânını hazırlamaya davet olunurlar»

Bir çok hatipler, bilhassa «Schöfer (Almanya) «Sebret» (Fransız) «Finger» (Almanya) Silvowski (Polonya) ve «Faletto (İtalya) münakaşaya iştirâk ettiler. Temenni kararına mazbata muharriri tarafından vaki şu iki teklifin; biri Antrepolojik ve biyolojik tetkik metodunun beynelmilel bir tek şekle sokulması ve 1937 de beynelmilel ceza ve infaz komisyonu (Vervaeck) tarafından muhtelif hükûmetlere yapılan teklifin diğeri mücrimleri muayene ile mükellef dokturlardan

psikiyatrik bir kormasyon ve «Erbbiologie» ye aşinalık talebinin (profesör Finger) ilâvesile anlaşma husule geldi. kongrenin bu hususta kabul ettiği dilek metni şudur.

«Mücrimin şahsiyetini tetkik için kabul edilecek olan metodun tonaliter ve Üniter, yani bu metodun şahsiyetin tahlili de — kompezisyonu ve terkihi rekompozisyonu kreteryomundan mülhem olması;

Bu veçhile cismani ve hareki muhit içinde bu günkü teşekkülü tesis ve suç anında onu dekorme eden bütün elamanların bir araya toplanması;

2 — Mücrimin şahsiyetinin Etüd edilme işi kazai vazifeden maddud olmalı ve bu cihet tahkikat, hüküm ve infaz gibi bütün kazai safhalarda cürmün tahkiki anından başlayarak failin bütün mevkufiyet devresine de şamil olmak üzere hâkim ile ekisper arasında en müessir ve en geniş bir iş beraberliğine istinat ettirilmelidir.

3 — Hâkim ile ekisper arasındaki iş beraberliği ilmi teşkilâtta adlî hayata samimi surette vakıf ihtisas sahibi memurlara malik müşahede merkez evlerinde, büyük adlî hapishanelerde ve alelûmum tevkif ve ceza müesseselerinde temin edilmiş olmalıdır.

kongrenin umumî celsesinde muhtelif memleketlere ait emniyet tedbirlerinin tatbikatı hakkında dört rapor okundu; Yugoslavya delegesi «Lyubliana» Üniversitesi profesörü «Maklezow» un raporu kendisinin gıyabında okunarak «Novelli» tarafından şerh edildi. Bunu takiben Alman adliye nezareti müsteşarı «R. Freciler» kendi memleketindeki emniyet temayüllerinin parlak neticelerini izah ederek bunların bilhassa büyük suçların işlenmesine mani olmak suretile milleti koruduğu, 1935 istatistiklerine göre bu tedbirlerin suçları aşağıdaki nisbetlerle azaltmış olduğunu beyan etti.: (Mevsuf sırkat % 54 çalınmış eşyaya yatakılık % 42, adî sırkat % 31, dolandırıcılık % 28, kundakçılık % 34).

Hatip» şüpheli şahısların halkın hayatı arasından uzaklaştırılmasının mesut tesirleri üzerinde ısrar ederek bunların mühim bir kısmının itiyadî, Profesyonel veya müteammit suçlular halini aldıklarını ileri sürdü. terbiyevi tedbirlerin de Almanyada suçların azalmasında amil olduğunu söyledi. «Freisler» aynı zamanda «Biyoloji» kriminellik suçluluk ve irsiyet arasındaki münasebetlere derin surette nüfuz ettiğini; suçlardaki temayüllerle irsi teşekkülâtın arasında bariz bir münasebetin mevcut bulunduğunu da ilâve etti.

Bizden de, mükerrirler ve Anormallere müteallik belçika içtimâî

müdafaa kanunundan elde edilmiş olan neticelerin şerh ve izahı istenmişti, biz de bu kanun ile hem cemiyetin enerjik bir müdafaasının hem bu iki tehlikeli mücrim gurubunun serbest ve çalışma hayatına intibaklarını mümkün olduğu kadar temin edici bir terbiye ve ihtimamın aynı zamanda gözetilmiş olduğuna işaret ettik.

Nihayet Noveli İtalyadaki emniyet tedbirlerinin verdiği neticeleri gayet mükemmel surette terkip ve izah etti. Bu meseledeki ve müesseselerin teşkilâtına ait kaidelerin formüle edilebilmesindeki güçlükleri gösterdi. Şunu hatırlamak lâzımdır ki, dedi, bu yeni müesseseler ferdin yeni hayata intibak göstermesine hizmet edebilmelidir; yeni baştan içtimâî terbiyede sert formüller atılmalı veya bunlar makulleştirilmelidir. Büyük bir hararet ve belâgatle konuşan hatip çok büyük bir muvaffakiyet elde etti. İtalyadaki emniyet tedbirlerinin içtimâî randımanı hakkında iyi intibalar verici rakamlar ileri sürdü 1933 de tahliye edilen 86 çocuktan 67 si 1934 de iyi hal gösterdiler 1935 de aynı çocuklardan 67 si iyi halde kaldılar 1933 de adlî tedavi evlerinden tahliye edilmiş olan büyük yaşta 33 Anormalden 1934 de 6 sı 1935 de 5 şî ve 1936 da ise üçü fena yola saptılar 1935 de tahliye edilen 101 mahkûmdan 18 zi hakkında gayri müsaid raporlar alındı. İş evleri, ziraat kolonileri ve adlî sanatoryomlardan tahliye edilmiş olanlardan da aynı neticeler alındı.

Hatip sözüne şu suretle devam etti:

Bu fikir sahasında daha iki meselenin halli icap eder;

1 — Emniyet müesseselerinde mahkûmların karakterlerinin ilmi surette Etüd edilmesine yarar «Psychiatrigu» (aklî hastalıklara müteallik) ve antropolojik servisler ihdas etmek ;

2 — Tahliye edilenlere vaki yardımı arttırmak.

Novelli parlak ve muhteşem izahatını şu suretle bitirdi :

Eğer bu şartlar yerine getirilmiş olursa yeni baştan terbiye tedbirlerinin ceza kanununun çerçevesi içinde infazı mücrimlerin bir çok hallerde içtimâî hayata intibak edebilmelerini mümkün gören nazariyenin bir zaferi telâkki edilecektir. Bu beşer hayatının bütün tezahürlerinde zekânın kudretine itimadı olanlar için daima aziz bir ümit olacaktır.

Belçika Penitansiyer mektebinin kanaatinin da bir ifadesi olan bu sözleri çok sempatik olduğu kadar da salâhiyetli bir tatbikatçı olan İtalya ceza ve tevkif evleri umum müdüründen işitmekle büyük bir bahtiyarlık duyduk.

Nöbet üçüncü sekiyona gelince : çok enteresan bir münakaşaya yol açıldı: hâkimin cürme karşı mücadeledeki rolü ve mesleği varlığı, Mesele hakkındaki umumî rapor profesör «Givanevitch» (Belgrat)

Profesör «Motireni» (Roma) ve profesör «Sontoro» (Piza) tarafından takdim olundu. Münakaşaya M. d'amelia, Rocco, Calayca (İtalya) ve Jung (Almanya) iştirâk ettiler.

Kabul edilen temenniyatın metni şudur.

1 — Ceza hâkimi cürüm ile mücadeleye tahkikat, hüküm, infaz ve nezaret safhalarındaki usullerini şahsileştirmek suretile iştirâk etmelidir.

2 — Daima çok geniş sahalı olan bu vazife hâkimden bütün krimonolojik doktrinlere karşı bilgili ve hazırlıklı olmayı ister. Üniversitede başlayan bu ihzarat mahallî icaplara en uygun olan muhtelif sistemlere göre hususî enistitülerde de yapılabilir.

3 — Kongre kazai Konfisyok sahasında hâkimlerle Ekisperler arasındaki çok sıkı iş beraberliğinin başarılmaması imkânları üzerindeki Etüdün derinleştirilmesi lüzumunu tastik ve bu mesele hakkındaki tekliflerin tetkikini gelecek kongreye talik eder.

İtalya adliye nazırı M. Solminin hâkimler için takviye ve tekemmül kursları teşkil etmiş olduğunu da burada bilmünasebe hatırlatmak ve yine İtalya maarif nazırının da bütün Üniversitelerde Antropoloji kriminel kürsüleri ihdası için vermiş olduğu kararı da kayıt etmek isteriz.

5 Teşrini evvel çarşamba celsesi; sabahleyin cürmü önleyici tedbirlere, öğleden sonrası ise Ethnologie (insan ırklarının fizik karakterlerinin teşekkülünü tetkik eden ilim) ile kriminoloji arasında mevcut münasebetler meselesinin tetkikine hasredildi.

Bu sonuncu mevzua müteallik kongreye verilen yedi raporu Roma üniversitesi profesörü «M. S. Sergi» hülâsa etti; profesör bir insan Irkının bütün elemanlarının, fizik ve coğrafi şartlarının tetkikatının derinleştirilmesindeki; insanların ruhî ve fizik karakterlerinin inkişaflarındaki tabîî tekâmülün, teşrii ve kazai siyasetin esaslarını teşkil eden müessese ve ırkların bilinmesindeki amelî fayda ve lüzum üzerinde ısrar etti. Antropolojik araştırmaların insanların tanınmasına yarar elamanları temin edebileceği ve bunsuz hiç bir sabit kaîdenin mümkün olamayacağını ileri sürdü. Raportör bu elamanları devşirecek vaziyetten olan koloni memurlarının bu işi yapabilecek salâhiyette bulunduklarını bildirdi.

Muhtelif memleketlerdeki cürmü önleyici teşkilât gayet istifadeli noktaî nazar mübadelesine yol açtı. Bu arada Belçika Gurupmasının faaliyeti hakkında kongre tenvir edildi, bundan evvel değerli ve faal meslektaş profesör «B. dijtullio» (Roma) umumî kâtibi bulunduğu beynelmillel cürmü önleme cemiyeti hakkında dikkata şayan bir raporu okunmuştu. Bu rapor ile cemiyetin Menşei, inkişaf merhale-

leri, şimdiye kadar cemiyete kayıt olmuş memleketler hakkında iza-hat verildi.

Cürmü önleme mevzuu üzerindeki umumî rapor kongreye profesör «Falco» (Napoli) profesör «Lombart» (Montevide'v), profesör «Krychoraki» (Polonya) ve profesör «kinberg» (Stokhol) tarafından takdim olundu [1].

Kongre celselerinin en hararetlisi hiç şüphesiz 1930 «Rocco» nun projesine tevfi kan İtalyan Ceza kanununun yeni bir fasıl olarak ih-das ettiği «Criminel portendance» üzerinde dikkate değer iki konfe-rans dinlemiş olduğumuz 6 Teşrinievvel celsesidir.

Bunun hakkında sarıh bir fikir vermek için meseleyi parlak bir tarzda vaz etmiş olan Novellinin izahatını, teklif edilmiş cezai hü-kümleri tanzim ile mükellef âlim ve hukuk şınaslardan ve pozitiyotist ve Juritrik mekteplerde salâhiyetli mümessillerinden mürekkep ko-misyondaki heyecanlı münakaşaları hatırlamak lâzımdır. Eğer bun-lar — «La de'linguance por tendance» formülü üzerinde ittifak ede-bildilerde, bu formülün delâlet ettiği Antrepolojik ve psityatrik ma-nanın muadillerinden daha açık ve her yeni telâkki de olduğu gi-bi sui tefehhümlere gayri müsaid olmasından değildir. Şunu hatır-latalımki: «Rocco» nun kodu «Le criminel por tendance» in alelade bir mücrim olmadığını kabul eder; bu aynı zamanda ne itiyadi, nede anormal mücrimler serisine dahildir. Bununla beraber içtimai reak-siyonları ferdi teşekkül bakımından aynı mahiyette olduğu bibi te-mayülât veya karakterile de onlara az çok benzer. Kabul edilen ta-rif ne olursa olsun hâdise şudur: bu mücrimin efali şahsiyetine sa-mimi bir surette bağlıdır. Bu suç temayülünü failin şahsiyetile bir-leştiren bağ nedir? bu sualin hâlâ cevabı verilmiş değildir.; ve elân bu hususta antlepolojik, Biyolojik, Psikolojik ve hattâ Psikiyatrik bü-tün ekollere mensup doktor ve cezacıların münakaşaları ve araştır-malarına rağmen diğer taraftan «Rocco» nun kodu cesur bir adım attı, şimdiki halde C. Por. T. ile «ahlâkî mesuliyet prensibi karşı karşıya bulunmaktadır. Bu mücrim de diğerleri gibi cezalandırılmak-ta ve ıslahı için de gayret sarf edilmektedir.

Her şeye rağmen, İtalyada da münakaşa ve mücadelenin sonu

[1] Kriminel par Tendance tabirile sınıflaştırılmaya çalışılan bu mücrim tipi biz-de henüz Akademik bir ad almamıştır. Fizik ve ruh teşekkülâtı sebeble suç işlemeye derin bir temayül duyan ve bu fizik ve ruhî ilcaat ile suç işleyen fakat anadan doğ-ma mücrim — Hılkî mücrim — sınıfına da dahil olmayan bu mücrim tipi hakkında su-çun marazi ve sosyal sebeplerini araştırmakla meşgul müelliflerde şimdiye kadar kat'î bir şey söylemiş değildirler.

Bu hususta en esaslı ve az çok sarıh farz olunabilir fikirleri yine Antrepoloji kriminel âlimi Belçikalı Doktor Vervaeck'ın bu makalesinde buluyoruz.

alınmış değildir, aklî bir zafa uğramadığı halde sırf şahsiyetine bağlı sebeplerle her şeyin kendisini suç işlemeğe sevk etmiş olduğu böyle bir failin mücrimiyeti kaziyesinde bu mücrimin kabili ıslah olup olamayacağı ve ıslahı halin reel hayata tekabül edip edemeyeceği bihakkın sorulabilir.

Novelli meseleyi bu şekilde ve mükemmel bir tarzda bize izah ederek âlim ve hukukculardan mürekkep bir komisiyonun İtalyan ceza kanununun Tandans yolile işlenen suçların tarifine müsaid delilleri tesbit eden 108 inci maddesinin tatbik edildiği hallerin şümülü çerçevesine giren şahısları ve dokumaları tetkike girişmiş bulunduğunu da ilâve etti. 1936 senesi sonuna kadar bu cinsten 134 (1933 de 34, 1934 de 42, 1935 de 40, 1936 da 18) karar verilmiştir; dikkate şayan olanı bu kararların yarısından fazlasını (73) cinayet mahkemesi kararlarının teşkil etmesidir.

Novelli komisiyonun kanuna göre tandans yolile suç işleyenleri karakterize eden hukukî delillere müteallik bazı tahkikatından bahsetti. tetkik edilen 85 dosyadan aşağıdaki neticeler alındı.

27 Katî ve sağlam deliller

25 Şüpheli » »

33 Tamamen delilden mahrum

Daha enteresan tafsilâta göre «criminel por tandance»lerden hapis cezasına maruz kalanların 45 şî iyi, 48 zi orta, 14 dü fena not almışlardır.

Emniyet tedbirleri altında müesseselere kapatılmış olan: 27 C. P. T. den 15 şî iyi, 7 şî orta, 5 şî fenaderecede hareket ettikleri anlaşılmıştır.

Bununla beraber bu komisiyonun istintaçları bu gün için katî bir fikir teminine kâfi sayılamaz; sadece, İtalyadaki bu Etüb ve tecrübelerin müstesna bir kıymeti haiz olduğuna işaret etmekle iktifa ederiz.

Değerli hatip büyük bir muvaffakiyet temin eden nutkunu bu suretle bitirdi.

Mühim psikolojik neşriyatta bulunan ve uzun zamandanberi mücrimlere müteallik meselelerle alâkadar olan Milano katolik üniversitesinin âlim rektörü «Agostino gemelli» C. par. T. hakkında ikinci konferans verdi;

İtalyan ceza kanununun 108 inci maddesi ve onun tatbikatının intaç etmiş olduğu Jurisporudans, bu gibiler hakkında iki cepheli bir emniyet tedbiri ihdas etti.: biri mahkûmu terbiye ve ıslah etmek diğeri cemiyeti korumaktır; İlmî araştırmalar şu meseleyi hal-

etmeğe matuftu : Criminel por tendance : ın içten gelen hareketi mukadderatını tayine müsaidmidir ?

Buna cevap vermek için klâsik Metod ve testler haricinde sujenin şahsiyetini inşa etmeğe müsait reaksiyonları tahrike yarar hususî denemeler yapılarak bu gibi mücrimlerden on tanesi ruhî, ve fizik noktaî nazarlarla Etüd edildi.

Gamelli bunlara „kolay veya güç, bazı eksersizlere bağlı, bazan tadil edilmiş bir takım vazifeler vermiş ve sujenin tavrı harekâtını gizli bir sinematograf vasıtasile aksettirmiştir.»

Bu suretle: A) tanzim ve motris adaptasyon kabiliyetine; B) müşahede ve hayatı cinsiyenin inkişafı kabiliyetine; C) Entellektüel seviyeye, D) heyecan ve teessür reaksiyonlarına; E) Sujeye mahsus Reaksiyon tipine; F) hatıraları, dikkati, Hükümü, terkip zekâsını, tenkid cebhesini tesbit kabiliyetine... ve saire müteallik Enteresan mutalar toplamıştır. Görülüyorki bütün bunlar en modern lâburatvar Metodlarla psikolojik muayeneler yapmaya matuftur.

Gamelli: Bu vechile 108 inci madde ile mahkûm olmuş C. P. T. üzerindeki araştırmaları neticelerini şöyle hülâsa ediyor:

2 sinde hiç bir araz tesbit edilemedi, 8 zinde bazı aklı zaafılar ve karakter muvazenesizliği meydana çıktı; Bu sekiz tanenin 5 şinde gerek çocukluktan kalma Seropriyatik izler ve midevi tesemmüm: — „gerek alkolik bir irsiyet ve Neure — Psychigues bir eksiklik diğerlerinde ise Raşitizm veya irsi frengi görüldü.

Tesbit edilen bu deliller çok dikkate şayandı: Çünkü bu suretle tandans par criminelin hüviyetine patalojik saiklerin müdahalesi kaizesi ortaya çıkmış oluyor.

Gemellinin pek cazip olan araştırmalarının vardığı neticeleri olduğu gibi iktibas etmenin çok faideli olacağını zan ediyoruz:

«Eğer C. par. T. fizik teşekkülü bakımından cürüm işlemeğe karşı tabiî bir istidadı olan ve ne psikopat, nede Jenere, ne hasta, ne anadan doğma mücrim, ne moral bir cinnete müptelâ, ne mesuliyeti cezadan mahrum olmaksızın kötü ruhile suç işleyen şahıs demek ise Etüd edilmiş olan on sujenin hiç birisinde bu tip mücrimlikten bir eser görülememiştir. Bununla beraber Antrepolojik, psikolojik, Kriminolojik mutalara uymıyan C. Par T. sı ceza kanununun hariç tuttuğunu kabul etmekte caiz olamaz. Rocconun Kodunda hukukî noktaî nazardan şahsiye verdiği hususî tip tamamen pragmatik bir kıymeti haizdir:

Bu mücrimlik tabiatına müteallik münakaşalara girişmeksizin amelî maksatlar takip eden ve bilhassa mesûliyeti inkâr olunamayan terbiye ve ıslah vasıtaları ve kendilerinden içtimâî bir nesil bek-

lenebilen bu gibi mücrimlerden cemiyeti korumayı istihdaf eden bir formüldür.

Bu parlak ve âlimane konferans büyük bir muvaffakiyet kazandı., biz her iki hatibin ileri sürdükleri ihtirazi kayıtlar ve ihtiyatkârlıklarına işaret ederek ceza bakımından mesul olan C. Par. T. telâk-kisinin ilmî noktai nazardan çok münakaşa götürür olduğunu söylemekle iktifa edeceğiz.

7 Teşrini evvel kapanış celsesinde bir çok nutuklar söylendi; Gelecek kongrenin ihtimamla toplanması işi yeni bir çok âza kazanmış olan beynelmilel kriminoloji cemiyetine emanet edildi. Roma kongresine iştirâk edenlerin hemen hepsi güzel ve iyi hatıralarla ayrıldılar; bu kongre Antrepoloji kriminel hesabına ve bilhassa İtalyanın hukukî, İdari, Psikiyatrik alemindeki modern başarıların, araştırmaların, faydalarını tebarüz ettirme bakımından yeni ve parlak bir nümayiş oldu.

Bu coşkun ve hararetili meclisten çıkarken düşüncelerimiz [2] Mücrim adam ilmini ihdas eden ve ilk defa olarak bundan 75 sene kadar evvel mücrimin Komplekslerine ve hayatı, içtimai şahsiyetinin mübhem meselelerine nazarı dikkatı celp etmiş olan Torinolu «âkliyecî»ye doğru teveccüh etmişti.

[2] Cesare Lombroso 1876 ilk müşahedelerini pek az malûm olan küçük bir cilt halinde (Traite Exprimental de l'homme delinguant) namı ile neşrettiği bu küçük kitap bilâhare "L'uomo de' lingue", adlı eserine esas teşkil etmiştir.

İngilterede Çocuk Islah Müesseseleri

Yazan :
Perihan ELDENİZ

İngilterede kanunlar ve tatbikat, uzun asırlar boyunca çocuk ve büyük farkı gözetmemiştir. Suçlu çocukları büyüklerden ayırmak, onlar için ayrı mevzuat kurmak on dokuzuncu asrın faaliyetidir. Çocuklar idam cezasından bile istisna edilmemekdeydiler. 1814 şubatında « Old Baily Sessions » da ölüm cezasına çarptırılan beş çocukdan 12 şer yaşlarında olan ikisinin geceleyin eve girmek ve hırsızlıktan ; 8, 9 ve 11 yaşlarında olan diğer üçünün keza gece eve girmek ve bir çift ayak kabı çalmak suretiyle hırsızlıktan suçlu oldukları mukayyettir. Çocuklar sürgün cezasından da kurtulamıyorlardı. Avustralyada, Tasmanya mıntıkasında 700-800 Çocuğu istiaab etmek üzere « Point puer » müessesesi kurulmuşdu. Bilâhare çocukları bu kadar uzaklara göndermekden vaz geçilmiş ve İngilterenin cenubunda, wight adasındaki hapishane mezkûr çocuklara tahsis edilmiştir.

Bugün İngiltere ıslah müesseseleri, hususî şahısların ve hayır müesseselerinin Devletle en ahenkli bir surette iş birliği etmesiyle, bu müesseseleri işleten prensiplerin sağlamlığıyla, yardıma muhtaç çocuklara temin edilen yaşama şartlarının ve nezaret usullerinin inkişaf halinde olmasıyla temayüz eder. Bu neticenin tarihi tekâmülünü tetkik etmeği faideli gördük :

Onaltı ve on yedinci asırlardan itibaren ahvalinden haberdar olduğumuz İngiliz hapishanelerinde yoldan çıkmış çocukların yola gelmelerine ve cemiyete intibak edebilmelerine imkân yokdu. Hapishane şeraiti daima maksad hilâfî neticeler veriyordu. Yani suçlu çocuklar suçlu adamlar oluyorlardı. Hapishane müdür ve memurları için Devlet bütçesinden muayyen tahsisat almak usulü yokdu. Bu kimseler mahkûm ve mevkuflardan aldıkları parayla geçindiklerinden daima yolsuzluklar oluyordu. Beraet eden bir mevkufun para verememesi yüzünden, uzun müddet hapishanede kaldığı vakidi. Hapishaneler alabildiğinden fazla doluydu ve çocuklar için ayrı yer yokdu. Bazen mahkeme binasının altındaki zından, eski bir şato ve

hattâ bir kahvehanenin iç kısmından bir yer hapishane diye kullanılırdı. Çocuklar da bu yerlerde, mevkuf ve mahkûmların suç farkı gözetilmeksizin, hattâ ekseriya cins farkı gözetilmeksizin birlikde bulundukları bu kargaşalığın arasına aç ve çıplak katılırdı. Mendil çalan bir çocuk böyle bir yerde yedi sene hapse mahkûm edilebiliyordu.

On sekizinci asrın ortasında, hapis cezasına mahkûm edilen çocuklardan bir kısmı, bir Londra hâkiminin delâletiyle, tüccar gemilerinde tayfa olarak denize çıkarılmağa başlandı. Hususî teşebbüslerle deniz nezaretince de yardım edilerek « Genç suçluları kurtarma ve ıslah için deniz cemiyeti » tesis edildi. Altı sene içinde bu cemiyet tarafından giydirilen ve denize çıkarılanların sayısı 5.451 genç ve 4. 788 çocuğu bulmuşdu ve bu iş için 22.000 İngiliz lirası sarfedilmişdi. Aynı hâkimin metrûk kızlar hakkındaki risalesini müteakıp, Magdalen hastahanesi namıyla, mezkûr kızlar için bu gün de faaliyetine devam etmekte olan bir müessese kuruldu ; şüphesiz yine hususî teşebbüslerle.

Bu sırada İngiliz hapishanelerini ıslah maksadıyla John Howard memleket içindeki hapishaneleri görüp tedkik ve intibalarını bütün teferruatıyla tesbit etmekdeydi. Gezdiği hapishaneler arasında eski, kullanılmaz gemiler de vardı. On sekizinci asrın başlarından itibaren Amerikaya sürülen mahkûmların, Amerika istiklâl harbiyle, arkaları alınınca, yeni hapishanelere ihtiyaç arttığından, eski gemi teknelerini kullanmak usulünü bulmuşlardı. Bunlar muhtelif yerlerde, su üzerinde sabit hapishanelerdi. Bilâhare, sürgünleri Avusturalyaya ihraç etmeğe başlanınca (Avusturalyaya 80 senede 150.000 mahkûm sürülmüşdür) mahkûmları bu gemilerde bekletirlerdi. Bu yeni hapishaneler de çok geçmeden dolmuş, hastalık ve gayri ahlakilik artmışdı; çocuklar buralardan da istisna edilmiyorla, sürgüne gönderilenler evvelâ bir müddet bu teknelerde kalıyorlardı.

Howardın » « Hapishanelerin hali » isimli eserinde suçlu çocuklar hakkındaki fikir şuydu :

« Tedip maksadıyla haps edilen çocuklar daima diğer mahbuslardan ve hiç şüphesiz birbirlerinden tecrid edilmelidir. Nazik ve müşfik bir mubassır onları sıkça görmeli ve dikkatlerini yormadan onlarla ana baba veya arkadaş gibi görüşmelidir » [1].

On sekizinci asrın sonunda « Fakir çocukları ve suçluların çocuklarını ve kendilerini mücrimlik mümareselerine kapdırmış çocukları ıslah için » bir hayır cemiyeti daha teşekkül etti. Bu cemiyet âzaları bir kaç ufak eve yerleştiren çocuklarla meşgul oluyorlar-

[1] John Howard : The state of the prisons 1777.

dı. Sonradan hususî bir müessese olmakdan çıkarılıp teşkilâtı genişletilerek üç şubeli bir Devlet müessesesi haline geldi: bir şubesi genç suçlular için bir mektep — hapishane, diğeri fakir çocuklar için bir imalâthane, üçüncüsü fakir kızlar için bir onarma mektebiydi.

Ondokuzuncu asrın başında, sırf hususî gayretlerle « Merkezde tehlikeli bir surette artmakta olan suçluluk sebeplerini araştırmak üzere » yeni bir cemiyetin daha ortaya çıktığını görüyoruz. Cemiyetin 50 kişilik faâl komitesi Londra şehrini muntikalara bölerek gençler arasındaki suç vakalarının sebeplerini araştırmaya başladılar. Hapishanelerde bulunan çocuklardan hapishane dışındaki arkadaşlarının adresleri elde edilerek araştırmalara esas ittihaz edildi. Neticede Londrada binlerce çocuğun çapulculukla geçindikleri, hapishanelerin dışındaki suçlularla ortaklık ettikleri tesbit edildi. Çocuklar arasındaki suçluluğun başlıca sebeplerini ana babanın fena terbiyesinde ve cahalette buluyorlardı. İşsizlik ve bununla beraber olan fakru zaruret, kirli ve kalabalık barakalar munzam âmil-lerdi. Bu komite âzalarından birine bir zındancı: « Dokuz senelik tecrübesi müddetince hiç bir ıslah anı görmediğini, mahpusların git-tikçe fenalaşdıklarını ve sokaklarda göreceğiniz ilk çocuğu alıp hapishanesine koysanız bir ay içinde ötekiler kadar fena ve Londra-nın bütün küçük serserilerinden üstün olacağına emin olduğunu; mevcut mahpuslarından yarısının eskiden de orada bulunduklarını ve eğer, meselâ yüz tanesi serbest bırakılsa öteki hapishanelere gidenlerden başka yirmi ila otuzunun çabucak geri döneceğini zan-nettiğini » söylemiştir.

İngiliz ıslah müesseselerinin kuruluşunda daima hususî teşebbüs-lerin âmil olduğunu görüyoruz. Devlet hapishane kurmuş, hususî teşebbüsler bunları ıslahhaneye çevirmiştir.

Elisabeth Fry isminde bir İngiliz kadını, 1813 den itibaren, mah-kûmların hayatını tanzim için çok çalışmıştır; Londranın Newgate hapishanesinde mahkûmların çocukları ve genç suçlular için bir mektep açmıştır; Aynı hapishanedeki kadın mahkûmlara yardım et-mek üzere bir cemiyet tesis etmiştir; 1818 senesinde Avam kamara-sından bir heyet huzurunda, hapishanelerin acıklı vaziyeti ve dü-şündüğü ıslah çareleri hakkında izahat vermiştir; NeWgate hapisha-nesinden tahliye edilecek bazı genç suçluların cemiyet hayatına ne suretle intibak edeceklerini, münakaşası, kendisine hariçde korunul-mağa muhtaç kızlar için de bir mektep açmak fikrini verdiğinden, henüz suç işlememiş fakat kendi muhitlerinde bırakıldıkları takdir-de ziyan olmak tehlikesine maruz genç kızlar için bir disiplin mekte-bi açmıştır.

Yoldan çıkmış çocukları ıslah maksadına hizmet eden diğer bir kadın Mary Carpenter'dir. Ondokuzuncu asrın ortasında, İngilterede mektebe gidemeyecek kadar parasız çocuklara mahsus olmak üzere fukara mektepleri raggad schools vardı. Evvelâ bu neviden bir fakir çocuklar mektebi açmıştır. 1851 de neşr ettiği kitapla üç nevî mektep teklif ediyordu: «bedava gündüz mektepleri», «yemekli sanat mektepleri» ve «ıslah mektepleri». Diğer taraftan konferanslar ve yazılarla efkârı umumiyeyi ıslah fikrine alışdırmağa çalışıyordu. Mary Carpenterin yorulmaz gayreti sayesinde parlemonto suçlu ve metrûk çocuklara alâkadar oldu. 1854 de ilk defa, mezkûr çocuklara mahsus olmak üzere genç suçlular kanunu çıktı. Bu kanun ıslah müesseseleri kurulmasını tavsiye ediyor ve Dahiliye nazaretini, hapishane müfettişleri vasıtasıyla mevcut ıslah müesseselerini teftiş ve rapor hazırlamağa sevk ediyordu. Ancak bu kanunda çocukların ıslahhaneye gitmeden evvel ondört gün müddetle hapis edilecekleri hakkında bir madde vardı; Mary Carpenter hiç şüphesiz bu maddeye muhalifdi.

1855 de ikinci gençler kanunuyla mahkemelere yeni bir salâhiyet verildi; artık mahkemeler, hususî teşebbüslerle ve kontrol edilmek suretiyle işleyen müesseselere suçlu çocukları gönderebileceklerdi. Bu suretle İngilterenin her tarafında ıslah mektepleri açılmakdaydı. Yalnız Mary Carpenterin kurduğu ıslah müesseseleri arasında suçlu çocuklar için ve suçlu genç kızlar için birer ıslah mektebi, çalışan fakat bir aileye bağlı olmayan çocuklar için bir yurd, işçiler için bir teşekkül v. s. vardır. En son, serseri ve hafif suçlu çocuklara mahsus olmak üzere sanat mekteplerinin kurulmasına çalışmıştır Mary Carpenter 1857 de bu fikrinin de tatbik edildiğini gördükden sonra ölmüştür. Bu tarihte İngilterede kırk beş ıslah mektebi mevcuttu. Bunlardan 34 dü erkek çocuklar, 10 u kızlar için, biri de muhtelitti. Talebe sayısı 1953 erkek, 370 kız olarak tesbit edilmişti.

İngiltere haricinde iki yeni müessese, İngiltere için iki esaslı örnek olmuşdu. Bunlardan biri 1833 de Hamburgda açılmış olan Rauhe Haus ziraat mektebi, diğeri Fransanın Tous şehrine yakın, 1840 kuruluş tarihli Mettrai ziraat mektebiydi. Bu iki mektep suçlu çocukları yalnız açık havada, çiftcilik için hazırlamakla kalmıyor, atelye ve dershanelerinde okumak, yazmak ve muhtelif sanatlar da öğretiyordu. Mettrai mektebinin bahçesine direkleri, bütün takım ve tefferruatıyla bir gemi yerleştirilmiş, eski bir denizci, çocuklara mümkün olduğu kadar denizcilik dersi vermek için celb olunmuşdu.

Sürgün çocukları 1838 den itibaren İngilterenin cenubundaki

wight adasına göndermeğe başladılar. Burası teşkilât ve görünüş itibarıyla tam bir hapishaneydi ve yalnız 10 ile 18 arasında, hattâ bazen 8 ve 9 yaşlarında çocuklara tahsis edilmişti. Çocuklar müesseseye gelir gelmez dört ay veya daha ziyade müddetle tecrit ediliyorlardı. Bu hürce hapsi sırasında, kiliseye gittikleri zamanla, okumak için yalnızca öğretmeni gördükleri zamanlar müstesna, kimseyle görüşemiyorlardı. Hapishanede iki veya üç sene kaldıktan sonra müstemlekelere sürülüyorlardı. Bir sene içinde 445 çocuğa 4. 105 ceza verilmesi müessesenin muvaffakiyetsizliğine her halde başlıca âmildir.

İslah mekteplerinin hapishane müfettişleri tarafından teftiş edilmesi usulünün 1860 da terk edilerek bu işin Dahiliye nazaretine devr edilmesi ileriye doğru büyük bir adımdı. İlk 14 günlük hapis devresi tadil edilerek 10 güne indirilmişti. Dahiliye nazareti işleri ele aldıktan sonra bu ceza kullanılmaz oldu. Mary Carpenter'in «cezadan ziyade ıslah» fikri o zamanki Dahiliye nazırı Sir William Harcourt da devam etmiştir. Bu zat suçlu çocuklar için hapishaneden ayrı çareler araştırıyordu. Tesbit ettiğine göre bir senede 12 ile 16 arası 6000 ve 12 den aşağı 720 çocuk hapishaneye gönderilmişti. Devir Victoria devriydi. Nazır, kraliçaya mezkûr çocukların ekseriya suç denilemeyecek sebeplerle yapishaneye gönderildiklerini, taş atmanın, çimenleri çiğnemenin, bir kanalda yıkanmanın, cam kırmanın suç sayıldığını; çocukların hapishaneden ayrıldıktan sonra suç işlemeğe hakikaten müsteit bir hale geldiklerini arz ediyordu. Victoria kendisini anlayamadı. Bazı gazeteler ve hattâ hâkimler bile kendisini şiddetle tenkit ediyorlardı. Bu tenkidlere rağmen Stafford çocuk hapishanesi boşaltıldı. Hapishanelere gönderilen çocuklar hakkında gündelik raporlar almak usulü ihdas edildi ve bu hayırlı usûl hapishanelere giden çocukların sayısını haftada 80-90 dan 10 a indirdi. Bundan sonra ilk 10 günlük hapsin ilgasına çalışmıştır. Buna 1899 da muvaffak olundu.

Bütün bu hazırlıkların Amerika da olduğu gibi İngilterede de çocuk mahkemeleri teşkilâtıyla neticeleneceği tabii idi. İlk çocuk mahkemesi Birmingham'da 1905 de açıldı. Bunu diğer muhtelif şehirlerde açılan çocuk mahkemeleri takip etti. O zaman bu mahkemeler müstakil binalarda değil, sair mahkemelerin bulunduğu binalarda hususî bir odada, çocuklar için çalışmak isteyen hâkimlerin bu işe tayin edilmeleriyle faaliyete geçirdi. Çocuklara yardım sahasında tecrübe edinmiş kimselerde muhakeme esnasında hazır bulunmak hakkını haizdiler. Bu sonuncular İngilterenin ilk serbest nazaret memurlarını teşkil etmişlerdir. Bu memurlar, mahkemeden geçen çocuklarla meşgul olacaklar, onları murakabe edecekler, naza-

retin devam ettiği müddetce, haklarında mahkemeye raporlar verecekler; onları yerleştirip iş bulmağa çalışacaklardır. Daha başlangıçta bir nizamname kaidesinde, serbest nazaret memurlarının polisten mektep idare memurlarından, tahliye memurlarından veya mahkemenin diğer resmî memurlarından olamayacakları tasrih edilmişti. 1907 de serbest nazaret memurluğu işi bir kanuna bağlandı.

1908 de çocuklar kanunu çıktı. Bu kanuna göre, 16 yaşından küçük çocuklar suç işledikleri takdirde tevkif edilemeyecekler ve hususî bir mahkemeden geçeceklerdir. Bu mahkemenin binası ayrı olmadığı takdirde, adî mahkemelerde çocuklara mahsus ayrı bir oda ve ayrı bir saat tahsis edilecektir. çocuk mahkemesi, evsafı mümeyyizeyi haiz bir reis ve sayısı ikiyi geçmeyen âzadan (mümkünse âzadan biri kadın olacaktır) teşekkül eder. Yalnız hâdiseyle doğrudan doğruya alâkadar olanlar ve hususî surette müsaadeli kimseler mahkeme odasında hazar bulunabilirler. Gazeteler çocuğu teşhir edecek surette yazı yazmaktan, çocuğun resmini basmakdan memnurdurlar. çocuğun veli veya vasisi muhakemede hazır bulunur. çocuğun evi, mektebi ve muhiti hakkında yapılan araştırmalara yardım etmek üzere mahkeme, kendi nezaret memurunu da tavzif edebilir. Mahalli maarif idaresi çocuğun sıhatı ve şahsiyeti hakkında mektep sicilini göstermekle mükellefdir Bu hususdaki raporlar mahkemeye hususî surette verilir.

Adî mahkemelerin yerini çocuk mahkemeleri alınca, ve hapis hane yerine ıslah müesseseleri geçince, tevkif hane yerine de yeni bir müessese bulmak icab ediyordu. «remand home» lar kuruldu. Muhakemenin devamınca çocuğun ailesi nezdine veya yaşamakta bulunduğuyere iadesi muvafık görülmezse çocuk bir «remand home» da umumiyetle bir hafta müddetle alikonulur. Psikolojik teslerin icrası, mahkemenin diğer bir celsesinin beklenmesi gibi sebeplerle bu kalış biraz daha uzayabilir. Ancak, iki celse arasındaki müddet yirmi bir günü geçemeyeceğinden çocuğun burada kalma müddeti de bir ayı geçemez. Bu müesseseler hiç bir suretle tevkif hane manzarası arz etmezler. Mahkemeden geçecek ve neticede belki üç sene evinden ve muhitinden uzaklaşacak bir çocuk ekseriya «remand home» da kalkmak istemez; kaçmağa teşebbüs edebilir. Buna mani olmak, bu evlerin memurlarını iyi intahab etmekle kabildir. Gece derslerine ehemmiyet vermek, çocukları temiz bir aile havası içinde meşgul etmek lâzımdır. 1933 çocuklar ve genç kimseler kanununa göre bu evlerin çoğalması icap ettiğinden bazen bir serbest nezaret memurluğunda ve hattâ, evli olması şartıyla bir polis memuru evinin bir odasında kurulduğu da görülmektedir. Bu sığınaklar da Dahiliye nezaretince tefiş olunur.

1908 çocuk lar kanunu, 1933 çocuklar ve genç kimseler kanunuyla esaslı tadil görmüştür. Bu kanunla cezai küçüklük yaşı 16 dan 17 ye çıkarıldı (bilâhare 1938 de yeni bir kanun bu maddeyi tekrar tadil ederek cezai küçüklük yaşı bugün İngilterede 18 i bulmuştur).

Bu kanun sanayî ve ıslah mekteplerinin manzarasını değışdirdi. Mezkûr müesseselerin idare, usûl ve verim itibariyle işe yaramayan kırk kadarı kapatıldı. kalanlar, yeni açılanlarla birlikde, Dahiliye nezaratinin teftiş ve mürakabesinde, resmen tanınmış mektep ünvanını aldılar. Bunların sayısı 105 i bulmaktadır. 10 — 17 yaş arasındaki çocuklara mahsusdur. İstisnai vakalarda 19 yaşına kadar kalınabilir. Bu mekteplerde 1926 da 6,307 çocuk; 1936 da 8,056 çocuk bulunmaktadı idi. Müesseselerde geçen zamanın ıslah edici tesiri, müesseselerden ayrıldıktan sonra daha bir müddet devam edecek olan nezaret ve ihtimama göre değışir. Hastalık geçiren bir kimse nasıl bir nekahat devresine muhtaçsa, içtimâî marazı tedavi edilmeğe çalışılan çocuğun da sonradan cemiyet hayatına intibakını kontrol etmek ve kolaylaştırmak lâzımdır. Bunun için, resmen tanınmış mekteplerden çıkdıktan sonra takriben üç sene kadar devam eden bir nezaret devresi mevcuttur.

1933 kanununun hususiyetlerinden biri de çocuğu kendi evinden alarak «uygun bir kimse» nin nezaret ve ihtimamına terk edebilmesidir. Bu «uygun kimse» çocuğun yetiştirilmesine elverişli, çocuksuz bir aile olabildiği gibi mahalli idarî makamlar, devletten tahsisat alan veya almayan hayır cemiyetleride olabilir. Bu suretle mahkeme kararıyla yerleşdirilmiş olan bir çocuğun fena muameleye maruz kaldığı veya ihmâl edildiği sonradan mahkemeye isbat olunursa, mahkeme reisi, mahkemenin yeni kararına kadar çocuğun emin bir yerde muhafazasını emir edebilir.

İslah müesseseleri arasında, bu mekteplerden başka resmen tanınmış yurtlar, hususî yurtlar ve Borstal müesseseleri vardır.

Yurtlar umumiyetle kısa müddet için (en fazla altı ay) ikâmete mahsus müesseselerdir çocuk mahkemeleri, *bir ıslah mektebine göndermeyip suçlu çocuğu* kısa bir müddetle serbest nezaretine hükmederse, bir kaç ay için ailesinden ayırarak böyle bir yurttaki alıkoyabilir.

Borstal müesseseleri ise, İngiliz ıslah müesseseleri arasında büyük bir hususiyet arz eder. 1902 de ismini aldıkları köyde kurulmuşlardı. 16 ile 23 yaş arasında Genç suçlulara aile sisteminde yaşama şeraiti temin ederek, müesseseler dahilinde âzamî hürriyet vererek, onları açık havada ve atelyelerde çalıştırmak esasına dayanır. İngilterede bugün mevcut Borstal müesseselerinin sayısı yedidir. Bunların biri kızlara mahsusdur. Buralardan çıkanların cemiyet hayatına

intibaklarını kolaylaştırmak için Londrada, idare heyeti fasılasız çalışan, takriben bin faâl âzalı Bosrtal birliği vardır. kızlarla meşgul olmak üzere de «Aylesbury after care association» vardır.

Islah müesseselerinin bu kadar verimli ve işlek olmasına rağmen İngiltere hapishanelerinde hâlâ 21 yaşından ufak kimseler bulunmaktadırlar. Bunlar mümkün merteye sair mahkûmlardan tecrid edilmeğe çalışılmaktadır. Eğer hapis müddeti üç ay veya daha ziyade ise bu kimseler «merkez» denilen ve terbiyeleri için bazı hususiyetler arz eden hapishanelere nakl olunurlar. Dahiliye nazırı, aralarında muayyen şeraiti haiz olanları Borstal müesseselerine göndermek salâhiyetine malikdir.

1933 kanununun meriyetinden beri hiç bir küçük, diğer müesseselerde kalamayacak kadar inzibatsız ve düşkün olduğuna hükm edilmedikçe, hapishaneye gönderilemez. Bununla beraber 1938 de İngiliz parlamentosunda mevzuubahs edilen bir istatistiğe göre 1936 da 1.237 küçük erkek ve 77 küçük kızın hapishanelere sevk edildiği zikr edilmiş ve bunlar arasında ilk defa suç işleyen % 34 dü, nezaret altına alınmalı ve kalanlar Borstal müesseselerine gönderilmeliydi şeklinde bir temenni izhar olunmuştur.

İngiltere ıslah müesseselerinin bugün iyi işleyen ve istikbal için ümit verici olan vaziyeti budur.

Beynelmilel Camia Hukukunda Salâhiyet [1].

Konferansı veren :

Etem MENEMENCİ OĞLU

Ankara Hukuk Fakültesi ve siyasal
bilgiler okulu perofesörlerinden

Hususî hukuk tekniğinde « ehliyet », âmme hukuku tekniğinde « salâhiyet » kelimeleriyle ifade edilen şey, içtimâî muhitte tahakkuk edecek hududu muayyen iradî fiiller ifa edebilmeleri için cemiyetin müteşekkil unsurları olan fertlere tanınmış iktidardan ibarettir.

« Ehliyet », hususî menfaat gayelerine matuf hukukî fiiller ifası ve hususî hukukî vaziyetler ihdası yolunda iradî harekettir. « Salâhiyet », cemiyet menfaatine ve cemiyet hesabına hukukî vaziyetler ihdası için hukukî fiiller ifa edebilmeleri yolunda idare edenlere, bunların vekillerine veya memurlarına tanınmış olan iktidardır.

Bu ifadeye göre, hukuk, bu kelimeleri ancak hukuk sahasına giren faaliyetleri ifadeye hasretmektedir. Şüphesiz, âmme hukuku tekniği « salâhiyet » e hususî hukukun « ehliyet » inden daha şümüllü bir mana vermektedir. Lâkin, hukukun esası hakkında doğru bir görüşe malik olununca kabul etmek lâzımdır ki, bu mana farkı daha ziyade hukukî fiillerin cemiyet içinde tatbikleri ve tahakkukları tarzına ait bulunmaktadır; esasa ait bir ayrılık mevcut değildir; zira hukuk esasında ve bütünlüğünde münhasıran adalet duygusuna dayanmakta olduğundan hususî hukuku âmme hukukundan ayrı bir zihniyetle tetkik mevzuubahis olamaz; hukuk ancak adalet fikrile tetkik edilebilir.

Lâkin, bir taraftan, ferdin cemiyet içinde hukukî faaliyetlerinin aded itibarile artması ve incelik itibarile mudilleşmesi, diğer taraftan, vakıalara uymaktan uzak bulunan felsefî fikir oyunlarıyla hukukî tetkiklerin âdeta labirentler içine sokulmuş olması yüzünden, hukukta tefrikler yapmak kaçınılmaz bir zaruret halini almıştır. İlmi tetkiklerde beşer aklının meydana getireceği tefrikler bizzarure bir az sun'îdirler. Lâkin, beyan ettiğimiz zaruret karşısında en az sun'î görünen tefrik, gene hukuku, âmme hukuku ve hususî hukuk olarak iki makuleye ayırmağa ve bu makuleler içinde muhtelif

[1]. Bu konferans 24-12-938 tarihinde Ankara Halkevinde verilmiştir.

şubeler meydana getirmeğe matuf olandır.

Daha Roma hukukunun ilk safhalarındanberi müesses bulunan bu tefrik, âmme hukukunun hâkimiyeti haiz bir şahsa, hususî hukukun hâkimiyeti haiz olmiyan şahıslara müteallik bulunduğu esasına dayandırılmak istenilmiştir. Eğer Devletin fertlerin haricinde ve ferdî iradelerden ayrı kendi başına bir irade ile muttasıf bir şahsiyet olduğu kabul edilebilecek olursa, âmme hukuku ile hususî hukuk arasındaki farka verilmek istenilen bu esası makul ve mantıkî olarak karşılamak lâzım gelir ve bu takdirde salâhiyetin ehliyetten ayrı bir mana ifade etmesi tabîîdir. Lâkin, cemiyet hayatının esası ve tekâmül safhaları üzerinde, içtimâî vakıalara dayanarak yapılmış olan incelemeler ve tahliller neticesinde bugün böyle bir Devlet heyulasına inanan âmmeciler çok azalmıştır.

İnkâr edilemez ki, hukukî ehliyeti haiz bir şahsın iradî fiilinin tahakkuku emrine doğrudan doğruya bir müeyyide vaz olunmuştur. Hususî şahıs diğer hususî bir şahıs aleyhine hak iddiasında hukukî salâhiyeti haiz idare edenler veya bunların vekilleri ve memurları vasıtasile hukukî müesseseler mekanizma sının kendi lehine tahrikini istiyebilir; Devletin de bu mekanizmayı tahrik etmesi kolaylıkla anlaşılır. Halbuki, Devlete karşı hak iddiasında bulunup hukukî müesseselerin tahrikini Devlettten istiyen hususî şahıs lehine ve kendi aleyhine Devletin müeyyide mekanizmasını tahrik edeceği teyid edilemez.

İşte bu suretle, cemiyet içinde her ferdin tâbi olması lâzım gelen hukukun tatbiki tarzına ait olmak üzere âmme hukuku ile hususî hukuk arasında bir farkın mevcudiyeti Roma hukuku nazariyecileri gibi onları bugüne kadar takip eden hukukçular tarafından da sezilmektedir. böyle olduğu halde bunları, âmme hukukunun hâkimiyeti haiz Şahsa ve hususî hukukun hâkimiyeti haiz olmiyan şahıslara tatbik edildiği yolundaki izaha sevkeden âmilleri araştırmak zarureti hasıl olur.

Bu dalâlet âmillерinin başında hukukun iradeye bağı bir iktidar olduğu iddiası gelir. Bu esastan hareket edince, âmme kudretini, yahut bugünkü tabire göre, hâkimiyeti bir hak olarak elinde bulunduran Devlete şahsiyet izafesine de mantıkan varmamak mümkün olmaz. Esasında âmme kudreti olması dolayısıle hâkimiyet hakkını raki, nazır diğer hiç bir kudret tanımayan bir irade iktidarı olarak kabul etmek te, mantığın kaçınılamaz bir seyrile, vasıl olunacak ne-

ticedir. Görülüyor ki, birinci dalâlet, fikrin mantıkî bir gidişile, üçüncü bir sakat görüşe eriştiren ikinci bir yanlış yolun kapısını açmaktadır.

Hukukun bir irade iktidarı olması, Devletin hâkimiyet hakkına malik bulunması ve, nihayet, bu hakka sahip olması dolayısıyla, fizik bir şahıs gibi iradeye sahip bulunması faraziyesi yanlış hareket noktasının mantık zincirile birbirine ekli neticeleridir.

Cıvaz bir sehpa üzerine kurulmuş olduğu halde Devletin mutlak kutretine isal eden, Devleti salâhiyetler tevzii salâhiyeti olarak tarife kadar vardırıran böyle bir içtimâî nizam efsanesinin içtimâî vakıaların realitesi ile hiç bir alâkası olmadığı artık anlaşılmıştır. Aynı hareket noktasının izahı için teklif edilen «autolimitation» nazariyesi yeni içtimâî bünyenin esasını teşkil eden Devlet hareketlerinde kendi kendini tahdit eder yolundaki görüş hukukçu zihniyeti için çok garip bir teklif olduğundan bundan burada bahse bile lüzum görmüyoruz.

Bu tenkitlerin birer iddiadan ibaret kalmamaları için — zamanın mahdud olması dolayısıyla — yalnız hareket noktası teşkil eden dalâletin realiteye tevafuk edemediğini göstermekle iktifa mecburiyetindeyiz. Bu suretle düşünce, birinci dalâlete bağlı diğer hataları kendiliğinden redde vasıl olabilir.

Hukuk iradeye bağlı bir iktidar olabilir mi ?

Şüphesiz, her fiil ve tabiatile her hukukî fiil iradî dir. Lâkin burada bilinmesi lâzım gelen şey, dış âlemde husule gelen tahavvülün doğrudan doğruya iradî fiilin bir neticesi mi, yoksa iradeye yabancı bir kanunun tatbiki neticesi mi olduğudur.

Bu ciheti tayin için iradenin ne olduğunu tahlil etmek zarurîdir.

Psikoloji âlimlerinin derin tetkikler neticesinde yaptıkları tekliflere bakacak olursak, münhasıran fizik şahsa ait bir hassa olan irade dört safhadan mürekkeptir: Tasavvur, müvazeneî esbap, karar ve icra. Bu dört safhadan mevzuumuzu en ziyade alâkalandıran «icra» dır. Zira irade ancak icra safhasile dış âlemde bir tahavvül husule getirebilir. Şüphesiz, gaye, kasd, saikler ve baisler hukukçuyu yakından alâkadar eder; lâkin bu alâka ancak müsbet veya menfi bir bedenî hareketten başka birşey olmiyan icra ile uyanabilir.

Meselâ, katil sirkat kasdile öldürmeyi tasavvur ediyor; nasıl ve ne şekile öldüreceğini düşünüyor; bu esnada gözünün önünden bir çok imkânlar ve ihtimaller canlandıran resimler geçiyor; bunlardan birinde karar kılıyor. Farzedelim ki ağacın arkasına gizlenerek öldürmek istediği adam ağacın hizasından geçerken ateş etmekte karar

kılmıştır; o yolda hareket ediyor ve iradesi bu icra safhasile niha-yete eriyor.

Katilin iradesinin son safhası olan icra ile yapabildiği şey münhasiren tetiği çekmekten ibarettir. Eğer öldürmek istediği adam bu bedenî hareket neticesinde ölürse, katilin tetiği çektiği için ölmüş değildir; kurşun can alacak bir yerine meselâ kalbine isabet ettiği için ölmüştür. Bedenî hareket neticesinde kurşun boşa gidebileceği gibi kola bacağı da isabet edebilir. Bu takdirde katilin iradesine rağmen ölüm hâdisesi husul bulmaz.

O halde, katilin öldürmek istediği adam ölmüş ise, iradeye yabancı tabîi bir kanunun farziyemizde, fizyolojik bir kanunun, tatbik edilmesi suretile ölmüştür. Şüphesiz icra yani bedenî hareket bu kanunun tatbikine şart teşkil etmiştir; lâkin her halde ölüm hâdisesi iradenin doğrudan doğruya mevzuunu teşkil edemeyip ancak bilvasıta mevzuuna bağlı bulunmaktadır.

Muayyen bir cemiyetin hukukî düzeninde yeni bir kaide, mevcut bir kaidenin tatbikini temin yahut sübjektif bir hukukî vaz'iyet ihdas etmek suretile bir değişiklik meydana getiren fiil, hukukî bir fiildir ve her fiil gibi iradîdir. Böyle bir fiil ifa eden ferdin iradesi ancak bedenî bir hareket yani hukukî bir gaye ile muayyen bir irade beyanı husule getirebilmiştir. İstihsalı istenen netice — ki iradenin bilvasıta mevzuudur — iradeye yabancı bir kanun olan hukukî bir düsturun tatbikile tahakkuk edebilir.

Şu kısa tahlil neticesinde, dış âlemde husule gelen tahavvülün iradî fiilin doğrudan doğruya mevzuunu teşkil edemeyeceği ve ancak bu tahavvülün tahakkukunu mümkün kılan iradeye yabancı bir kanunun tatbikine şart teşkil eyliyeceği taayyün edince, hukukun iradeye bağlı bir iktidar olamayacağını kabul etmek ve hukuka başka bir esas, başkabir kaynak aramak zarureti karşısında bulunulur.

*
* *

Hiç şüphe yok ki hukuk bir cemiyet hâdisesidir; cemiyet hayatının doğurduğu bir zarurete tekabül etmektedir. Bu zaruret nedir?

Bu zaruret, cemiyetin âhenkli müvazenesinin idame ve inkişafıdır. Cemiyet hayatının müvazenesini bozan, cemiyet içinde teşevvüş husule getiren herhangi bir fiil aleyhine — fertleri cemiyete bağlayan sebeplerin tesiri altında — bizzarure içtimâî bir aksül'amel husule gelir. Aykırı fiilin husule getirdiği teşevvüş ferdî şuurlarda in'ikâs eder; lâkin, bu in'ikâsın umumiyeti dolayısıyla, aksül'amelin de umumî ve içtimâî olduğu beyan edilebilir.

Eğer bu ifadeler vakıalara uygun iseler kabul etmek lâzımdır ki, cemiyetin müvazenesine hâlel iras eden fiil aleyhine müeyyide tanzimi zarureti hasıl olur. Fiilin aykırılığı ölçüsünü cemiyet hayatından binefsihi doğan düsturlar teşkil eder. Bu düsturlardan, müeyyidelerinin tanzimi cemiyet hayatının müvazenesi için zarurî olanlar hukukî düstur vasfını ihraz ederler.

Cemiyet hayatı bu zarete bağlı diğer bir zaruret daha doğurur: Bir cemiyette hukukî vasfını ihraz etmiş olan ve bu yüzden özlerinde kâmin bu surette mündemiç bulunan müeyyidelerinin tanzimi zarurî düsturların kendiliklerinden muta' oluverceklerini zannetme, şüpheiz, garip bir dalâlete kapılmak olur. Bu düsturların müeyyidelerinin tanzimi ve tatbiki lüzumu, bugün Devlet adını verdiğimiz müessesenin vücudunu zarurî kılar.

O halde, gene kabul etmek lâzımdır ki, Devlet içtimâî bir zerureten doğan bir müessesedir ve içtimâî bir zarurete tekabül etmesi dolayısıyla içtimâî bir fonksyon ifasile mükelleftir.

Devlet, hikmeti vücudu olan bu fonksyonu ifa salâhiyetini mahza hukuktan alır.

Hukukun tahakkukuna dayanan bu salâhiyet doğrudan doğruya iradî bir fiil yahut iradî fiiller silsilesi olarak tezahür etmesi dolayısıyla ilk bakışta iradeye has bir iktidar olarak yahut aynı fikrin başka kelimelerle ifadesinden başka birşey olmiyan ferdî ve sübjektif bir hak gibi görünebilir. Zaten hukukcuların biraz evvel tenkidine çalıştığımız yanlış hareket noktasına saplanmalarının sebebini bu zevahire kapılıp kalmalarında ve ilmen mümkün olan daha derin bir titkike lüzum görmemelerinde aramalıdır.

Halbuki, realitede ne ehliyet ne de salâhiyet ferdî ve sübjektif hak vasfını haiz değildirler ve böyle bir vasfı haiz olamazlar.

Bu cihetin başka bir yoldan da izahı için, hukukî fiilin mevzuunu ve gayesini tayin etmek lâzımdır; çünkü hukuk, tatbikat sahasına bu fiillerle çıkmaktadır. Hukukî fiillerle ki hukukî vaziyetler ihdas veya mevcut hukukî vaziyetler tadil veya lağvedilmektedir. Gerek ehliyet, gerek salâhiyet hukukî fiiller ifası yolile hukukî vaziyetler ihdasından başka birşey değildir.

Âmme hukuku tekniği, nazariyenin derin tetkikleri ve tahlilleri neticesinde, hukukî fiilleri üç büyük makuleye ayırmakta ve bunlara "fiil - kaide", "fiil - şart" ve "sübjektif fiil" adlarını vermektedir.

Bu fiiller yoliledir ki, fertlerin cemiyet içinde haiz oldukları ehliyetler ve salâhiyetler tayin olunur. Zaten mevzu hukukun vazifesi, cemiyetin hayatına ve tekâmülüne hâdim olan düsturların tatbikat sahasında ifadesini ve tahakkukunu temin etmektir. İşte bunun için-

dir ki muayyen bir zamanda, muayyen bir cemiyette mer'î olan hukukî kaidelerin ve müesseselerin hey'eti mecmuasına mevzu hukuk denilmektedir.

(İstitrat tarikile şunu da beyan etmek isteriz ki, ehliyetleri ve salâhiyetleri mevzu hukuk yolile tayin etmek Devletin uhdesine terettüp eden vazife olduğunda şüphe yoktur. Alman hukukcularının bazılarının Devleti (Competenzen competenz) «salâhiyetler tevzii salâhiyeti» olarak tarif ve tavsif etmeleri Devletin mükellef bulunduğu bu fonksyona dayanmaktadır. Lâkin bunlar Devletin bu salâhiyetler salâhiyetinin hangi otoriteye dayandığını araştırmaktan ve iradeden kaçınmaktadırlar. Çünkü, vakıalar içinde böyle bir araştırma hukukun esası hakkında teklif ettikleri nazariyeyi altüst edecek bir neticeye eriştirecek mahiyeti haizdir.)

Mevzuumuza rücu ederek âmme hukuku tekniğinin Bil - kaide, «fiil - şark» ve «sübjektif fiil» olarak üç makuleye ayırdığı hukukî fiillerin mâhiyetini birer birer, fakat kısaca araştıralım.

Evvelâ «fiil - kaide» yi ele alalım. «Fiil - kaide», nevi ve şahıs nazarı itibara alınmaksızın umumî ve gayri şahsî hukukî kaideler vaz'eden fiillerdir. «fiil—kaide» mevcut salâhiyet kâ'idelerini bahşa, tadile veya hazfe matuftur. Kanun ve nizamname bu makule fiillerin belirik misalini teşkil eder. Umumiyeti itibarile «fiil-kaide» idare edenler le bunların vekilleri tarafından kendilerine hukukan tayin edilmiş olan salâhiyetler dairesinde, yapılır. Mamafih, bugünkü mudil bünyeli cemiyetlerimizde, hukukun salâhiyet verdiği ahvalde, «fiil - kaide» hususî şahıslar veya teşekküller tarafından da yapılabilir; meselâ, bir şirket veya cemiyet statüsü, bir iş müşterek mukavelesi birer «fiil - kaide» dirler. «Fiil - kaide» bu fiilin faili tarafından mücerret ve gayri şahsî bir surette tayin edilmiş olan şartlar dahilinde bulunacak bilcümle fertlere tatbik olunan objektif hukukî vaziyetleri tesis veya tadil eyler.

«Fiil—şart» a gelince, bu fiil objektif hukukî bir vaziyetin tatbikini tahrik eder, yahut bu vaziyetin tatbikine şart teşkil eyler. Evlenme, memur tayini, suçlunun mahkûm edilmesi birer «fiil—şart» tır. Hukuk tekniği «fiil—şart» ın iradî bir fiil ifa edilmeden de husul bulabileceğini köstermektedir; meselâ, rüşte vasıl olma, memurun ölümü gibi hâdiseler, tatbik olunmayan bir vaziyetin reşide veya memurun ailesine tatbikine şart teşkil etmesi gibi.

«Sübjektif fiil», yukarıda gösterilen iki fiilden farklı hukukî vaziyetlere meydan verir. «Fiil—kaide» mücerret ve gayri şahsî bir hukukî vaziyetin ihdasına veya tadiline taallûk ve «fiil—şart» ta böyle bir vaziyetin tatbikine şart teşkil ettiği halde, «sübjektif fiil» ferdî

ve şahsî hukukî vaziyetler meydana getirmektedir. Sübjektif fiilin muhtevası bir kanun veya nizamname ile muayyen olmayıp hukukî fiilin faileri tarafından muayyen bir veya müteaddit fiilleri nazarı itibara almak suretile meydana getirilmektedir. Bu nevi fiilin belirik misali «aid»dir. «Sübjektif fiilin ihdas ettiği hususî ve ferdî hukukî vaziyete misâl olarak ta akdın âkitler için tevliit ettiği mütekabil vecibeler gösterilmektedir. Mamafih, tek taraflı bir fiil de sübjektif hukukî bir vaziyet ihdas edebilir; meselâ, salâhiyettar bir memurun bir mükellefe vergi tahmil etmesi gibi.

«Sübjektif fiil»in meydana getirdiği sübjektif hukukî vaziyetin mümeyyiz vasfı geçici ve şahsî olmasıdır. Bu nevi hukukî vaziyet birbirini takip eden muhtelif ameliyeleri ve tesarrufları istilzam etse dahi, tahakkuk edince zail olur.

Bu üç nevi fiilden «fiil-kaide» ile ızhâr edilen iradenin kendi başına hiç bir hukukî hüküm ifade edemeyeceği ve ancak hukukî bir kaidenin tatbikine şart teşkil edebileceği evvelce görülmüştü. «Fiil-kaide» bir hukukî kaidenin doğrudan doğruya veya tatbiki yolunda ifadesinden başka birşey değildir. O halde, bir «fiil-kaide» vaz'ı yolunda ızhâr edilen irade, hukukun özünde mündemiç otorite yolile, yani hukuka uygun olmak suretile, hukukî bir hüküm ifade edebilir. Bir «fiil-kaide» ile hukukî bir vaziyet ihdası, tadili veya hazfî salâhiyeti sübjektif bir hak teşkil etmez. «Fiil-kaide» ve bunun meydana getirdiği hukukî vaziyet tamamen objektif vasfını muhafaza ettiği gibi bu nevi bir fiili ifa salâhiyetide hukukan tayin ve tahdit edilmiş iradî bir faaliyet ibrazı vecibesinden ibarettir; o halde, salâhiyette objektiftir.

Devlet, iradesile bir «fiil-kaide» meydana getirirse, bu fiilin cemiyyet içinde mazhar olacağı rıza, Devletin iradî fiili olmasına dayanmaz. Fiil mutaiyeti kuvvetini ve muhitte müesseriyeti kabiliyetini-hukuka uygunluğunda bulur.

Hukukî fiillerden ikincisi olan «fiil - şart»a gelince, bu nevi fiili müteakip bir kanun evvelce tatbik edilmediği bir şahsa tatbik edilir. Bu fiilin icrasile bu şahıs için objektif hukukun tayin etmiş olduğu devamlı ve umumî bir vaziyet meydana gelir. Bu vaziyet mevzuu bahis şahsın sübjektif bir hakkı olmadığı gibi, «fiil-şart»ı yapan kim-
senin doğrudan doğruya iradesine de bağlı değildir. «Fiil-şart» idare edenlerin veya vekillerinin salâhiyetleri dairesinde bir kanunun tatbikine şart teşkil eden fiillerinden başka birşey değildir. Meselâ bir memur tayini fiili bir «fiil-şart»tır. Bu fiil ile memur objektif hukukun tayin etmiş olduğu bir vaziyet içine girecektir. O vaziyetin tahmil ettiği vazifeleri ifa ve bahşettiği salâhiyetlerden istifade edecek-

tir. Burada da ne tayin eden nede tayin olunan için sübjektif bir hak mevcut değildir. Evlenme ile karı kocanın vaziyetide aynı mahiyettedir.

«Sübjektif hukukî fiil» için de aynı mütalâa yürütülebilir mi? Meselâ bir akit sübjektif bir hukukî fiildir. Burada bir ferдин diğer bir fertten muayyen bir mükellefiyeti ifa etmesini istemesi gibi âkitler arasında bir münasebet görüyoruz. Mamafih, bir taraflı irade beyanı da sübjektif bir hukukî vaziyet ihdas edebilir; meselâ, bir tesise bir servet tahsisi gibi. Bu son takdirde sübjektif bir hak iddia edecek şahıs görülememektedir. Tesis meydana getiren ferдин iradesi, hukukî kaidelere göre tesisin işlemesi lüzumunu tevhit edecektir. Salâhiyettar makamlar bu kaidelerin tatbikini temin edeceklerdir.

Mamafih, sübjektif bir hukukî vaziyet meydana getirmeyen tek taraflı sübjektif fiilleri bir tarafa bırakıp, doğrudan doğruya iki taraflı akdi, meselâ, bir deyin akdini ele alalım. Bunu hakikî manasında tahlil edecek olursak gördüğümüz şey şudur: farzedelim ki bir fert diğer bir ferde 100 lira borçlanıyor ve bu meblâğı üç ay sonra ödeyeceği vadinde bulunuyor; alacaklı bu vaci kabul ediyor. Bu akdin hakikatta manası: borçlu alacaklıya 100 lirayı üç ay sonra ödeyecek olursa hukuku nakzetmiş olacaktır. Alacaklı hukukî tarikleri tahrik ederek borçlunun borcunu ödemesi yolunda hukuki vasıtaların tatbikini, objektif hukukun müdahaleye mecbur tuttuğu Devlet vekillerinden isteyebilecektir.

O halde, en ziyade sübjektif bir hak gibi görünen akitte de sübjektif fiil ancak bir hukukî vaziyet içinde bulunan bir ferde objektif hukukun tayin etmiş olduğu hukukî tarikleri tahrik etmek ehliyetini bahşedebilmektedir.

Beynelmilel camia hakukunda salâhiyet meselesini ve salâhiyetli müesseseyi tayin için - umumî hatları aşmamak istediğine rağmen - uzun sürmüş olan mülâhazalara lüzum vardı.

Dahilî âmme hukukunda salâhiyete desdek olabilen Devlet, otorite yolile hareket edebildiği halde, beynelmilel münasebetlerde üstün bir Devletin bulunmaması dolayısıyla, birbirine müsavi olan ve herbiri hâkimiyet hakkına malikiyet iddiasında bulunan Devletler için müzakere ve itilâf yolile hareket mecburiyeti vardır. İşte bunun içindir ki devletler umumî hukuku müelliflerinin pek çoğu, beynelmilel hukukun sadece müşahadesine hâdim teamül, mukavele ve muahedeler gibi vetireleri bu hukukun esasları, kaynakları olarak göstermişlerdir.

Eğer hukuk ve hukukun tatbiki salâhiyeti Devletin iradesine has

bir iktidar ise, Devletler umumî hukukunun mevcut olamayacağını kabul etmek lâzımdır. Yok Eğer, hukuk bir içtimâî nizam kaidesi ve salâhiyet de bu kaidenin muhitte tatbiki zaruretiinden doğan bir fonksyona bağlı ise, devletler umumî hukuku mevcuttur ve bu hukuku tatbiki fonksyonu ve bu fonksyonun icrası salâhiyeti Devletlere aittir.

Ayrı Ayrı camialarda yaşayan halklar arasında hukukun nasıl doğduğu Prof. Georges Scelle tarafında şematik bir misalle şu suretle canlandırılıyor :

«Sırf faraziye olarak, Devlet halinde müteşekkil, fakat mütecanis ve diğer Devletlerden ayrı yaşayan bir hey'eti, meselâ, iki denizi ve üç çölü ile muhat Firavun devirlerinde Mısır alalım. Mısır gemicileri birgün kıymetli ağaç veya altın aramak için Suriye sahillerine gidiyorlar. Yerlilere bu mallara mukabil kırmızı kumaş yahut cam ziynet eşyası teklif ediyorlar. Bu suretle trampa meydana geliyor. Fakat, aldıkları eşyaları gemilerine yükleyince, Mısırlı gemiciler, kendilerini daha kuvvetli ve daha meharetli hissettiklerinden, bu eşyalarla birlikte karşılarında buldukları çocuk, erkek, kadın yerlileri de gemiye sokarak elde ettikleri bu ganayim ve esirlerle birlikte memleketlerine dönüyorlar. Biraz sonra aynı gemiciler yahut başkaları tekrar bu yere gelecek olsalar, yerliler ya kaçacaklar yahut bu gelenleri oklariyle karşılayacaklardır. Bu yüzden mısırlı gemiciler getirdikleri eşyaya mukabil alacak bir şey bulamayacaklardır. Şayet elde etmek istedikleri mallar kendileri için pek lüzumlu şeyler ise, evvelce tatbik ettikleri usulü değiştirmeye, itimat telkin etmeye, alacakları malın bedelini peşin ödemeye mecbur kalacaklardır. Bu ticaret zarureti Devletler hukukunun ehemmiyetli ilk düsturunu meydana getirecektir. (Pacta sunt servanda, yani ahde vefa) ve kurnazlıkla nakzı mümkün olmıyan iki ulus arasında müesses bir tesanüdün mevcudiyeti taayyün edecektir. İşte bu suretle devletler hukuku Mısırlı tüccarlarla Suriyeli satıcılardan müteşekkil bu ilk hey'et içinde içtimâî münasebetlerin mevcudiyetinden doğacaktır. Eğer Firavun, bu hey'etin ve tesanüdün idamesine muktazi aslı şartları gemicileri için riayeti mecburi bir emirname ile tesbit edecek olursa vazifesini iyi ifa etmiş olacaktır. Firavun, ilk bir muahedede Suriyeli klan şeflerine aynı prensipleri kabul ettirmeye çalışacak olursa vazifesini daha iyi yapmış olacaktır» [1].

Hakikaten iki veya daha fazla Devlet arasında münasebetler teşekkül etmiş ise, bu münasebetler ancak bizzat bu münasebetlerin istilzam ettiği bir nizam altında devam ve inkişaf edebilir. Diğer

[1] Georges Scelle, Précis de droit des gens, Principes et systématique, cilt I, s.30

taraftan, Ehemmiyetle kaydedilmelidir ki, bu münasebetler ayrı ayrı yaşayan fertler arasında husul bulmaktadır. Her hey'etin idare edenleri bu münasebetlerin doğurduğu düsturların tatbikini temin edecek teknik kaideler vaz'ı fonksyonu ile mükelleftirler, bunlar bu fonksyonlarını ifa etmiyecek olurlarsa bu tekâsülden münasebetlerin doğurduğu düsturun ademi mevcudiyetine varılamaz. Münasebetler ve düstur oldukları gibi bakidirler; söylenecek biricik söz idare edenlerin cemiyet kuvvetini ellerinde bulundurmalarının hikmeti vücud olan fonksyonlarını ifa etmemiş olmalarıdır.

Her gün her an yaşadığımız hayat bize insanların, sahası gittikçe genişleyen bir medeniyet kadrosu içinde birbirlerine bağlı bulunduklarını gösteriyor. Bugün medeniyet dediğimiz şey, ayrı ayrı ve bazen birbirlerinden çok uzak millî muhitlerde yaşayan insanlar arasında umumî bir seviye meydana getirmiştir. Şübhesiz, hey'et olarak alınmak şartile, millî muhitler arasında bu vasatî seviyenin yuvarısında ve aşağısında bulunanlar vardır. Fakat müşahade edebildiğimiz şey şudur ki millî muhitlerin bütün cehitleri o seviyeye varmak ve geçmektir.

İnkâr edilemiyecek bir vakıa vardır : aynı medeniyet kadrosu içinde yaşayan insanların, bir çok bakımlardan, düşünceleri, duyguları, bedîî hisleri, giyinme, yeme, içme tarzları gittikçe birleşiyor. Aynı sinama temsilleri, radyo dalgaları cihanın büyük bir kısmında insanları aynı şevk ve hüzün ile kavruyor. Maddî ve bilhassa manevî ihtiyaçların tatmini ancak beynelmilel istihsal ile kabil olabiliyor. Her memlekette istihsal beynelmilel istihlâki düşünmek mecburiyetini duyuyor.

Vakialarda açıkca gördüğümüz bu beynelmilel medeniyet hayatı millî muhitlerin tamamıyeti esasına dayanmaktadır. Her millî muhitte fert nasıl kendi benliğini yükselttikçe millî muhitin yükselmesi mümkün oluyorsa, beynelmilel cemiyet için de millî muhitler kendi istidatlarını yükselttikleri nisbette beynelmilel muhitte içtimai bir kıymet teşkil edebiliyorlar. Zeten beynelmilel muhitin yükselmesi de bu şart ile kabildir.

Türk Cumhuriyetinin esas teşkilât kanununa dercettiği altı prensipten birini teşkil eden milliyetçilik bu manada bir milliyetçiliği ifade etmektedir.

Eğer bu ifadeler doğru ise, insanları bu derece sıkı bir surette kavrayan beynelmilel münasebetlerden iktisadî ve ahlâkî hattı hareket kaidelerinin ve bunlara dayanan hukukî düsturların doğmaması mümkün olamaz.

Lâkin, her hukukî düstur gibi, bu düsturların potentiel halinde

özlerinde mündemiç bulunan müeyyidelerin tanzim ve tatbikleri de beynelmilel cemiyetin zarurî kıldığı halettir.

Bu tanzim ve tatbik fonksyonu ile, medeniyet kadrosu içinde bulunan milletlerin idare edenleri mükelleftirler. Hikmeti vücutları olan fonksyonları dolayısıyla millî muhitlerin hukukî nizamını temin ve âmme hizmetlerini tanzim ve tedvir ile mükellef olan Devletler, Hukuka dayanan fonksyoları yolile, haiz oldukları bu salâhiyetleri bizzarure beynelmilel düsturlara uygun bir şekilde kullanmak mecburiyetindedirler. Ancak bu suretle içtimâî vazifelerini cemiyet nef'ine ifa etmiş olurlar. Aksi takdirde, bugün şahidi olduğumuz gibi, medeniyetin teşevvüşe uğramaması ve beynelmilel muhitin ahlâkî ve iktisâdî derin bir buhran geçirmemesi mümkün olamaz.

Terfilerine halen kazai ve inzibatı bir mani olmayan muavin, hâkim ve müddei umumilerle hâkim sınıfından sayılanlardan gaye eylül/939 tarihine kadar terfi müddetlerini bitireceklerin sicil sıra numarası itibarile isimlerini gösterir liste hâkimler kanununun 29 uncu maddesi mucibince her meslek sınıfları için ayrı ayrı hazırlanarak aşağıya derç edilmiştir. Kendilerini terfia şayan gördükleri halde bu listede isimlerini bulamayanlar mezkûr maddenin ikinci fıkrasına tevfikân neşir tarihinden itibaren bir ay içinde ayırma meclisine yazılı olarak itiraz edebilirler.

H Â K İ M L İ K S İ N İ F İ

4 Üncü derece hâkimlik sınıfına ait defter

Sıra No.	Sicil No.	Memuriyet ve Adı
1	1316	Adliye Baş müfettişi Ali Rıza Güven

5 inci derece Hâkimlik sınıfına ait defter

1	69	Amasya reisi İbrahim Özbal
2	1443	İzmir ceza hâkimi Halil Sidar
3	1929	Ankara asliye hukuk hâkimi Celâl Arslanoğlu
4	1967	Denizli reisi Salih Zeki Çangır
5	2985	Temyiz mahkemesi raportörü Haşim Babacan
6	5282	İstanbul ikinci ticaret reisi İsmail Hakkı Tur

6 ncı derece Hâkimlik sınıfına ait defter

1	8	İkinci sınıf adliye müfettişi Şevki Yalım
2	661	Malatya hukuk hâkimi Mehmet Ali Aktan
3	737	Muğla hâkimi Kadri Turan
4	783	Giresun ceza hâkimi Kâzım Ünal
5	1229	İstanbul icra hâkimi Hamdi Türe
6	1354	Kırklareli ceza hâkimi Ali Rıza Balaban
7	2105	Burhaniye hâkimi Ragıp Tenlik
8	3662	Niğde reisi Nesip Akalın
9	5233	İkinci sınıf adliye mnfettişi Muhtar Uğurlu

7 inci derece hâkimlik sınıfına ait defter

1	187	Kayseri ceza hâkimi Sırrı Özuysal
2	422	Gebze hukuk hâkimi İsmet Belür

Sıra No.	Sicil No.	Memuriyet ve adı
3	778	Çanakkale hukuk hâkimi Sadullah Fatin Ertan
4	1320	Fethiye hukuk hâkimi Mehmet Özyol
5	1394	Mustafa kemal paşa ceza hâkimi Burhanettin Özger
6	1651	Üçüncü sınıf adliye müfettişi Kâzım Tura
7	1734	İstanbul sulh hâkimi Osman Nuri Bilgin
8	1784	İstanbul sulh hâkimi Halit Korkut
9	2290	Hendek hukuk hâkimi Faik Öztimur
10	2544	Elbistan hâkimi Ahmet Necati Akyokuş
11	2750	Vezirköprü hukuk hâkimi Ali Kavadar
12	2949	Üçüncü sınıf adliye müfettişi Rahmi Esen
13	3736	Erdek hâkimi Ahmet Şevket Tuna
14	4047	İstanbul sulh hâkimi Halil Kâmil Günas
15	4053	Maraş hukuk hâkimi Osman Nuri Akpınar
16	4351	Kırklareli sulh hâkimi Ömer Hilmi Kuman

8 inci derece hâkimlik sınıfına ait defter

1	279	Develi hukuk hâkimi Ömer Lütfi Perker
2	330	Çarşamba hukuk hâkimi Y. Bahri Uzbay
3	605	Koyulhisar hâkimi Abdulhamit Vehbi Alptekin
4	659	Bünyan hukuk hâkimi Mustafa Akay
5	808	Fatsa hukuk hâkimi Mustafa Çalışkan
6	810	Bayındır ceza hâkimi Vasfi İnangiray
7	1023	Adana âzası Kenan Kalpsöz
8	1110	Koçhisar ceza hâkimi Ömer Macit Erten
9	1475	Ağrı âzası İbrahim Altinkılıç
10	1513	Bolu âzası İsmail Hakkı Üstenbaşoğlu
11	1547	Cebelibereket âzası Salâhaddin Alpsu
12	1556	İstanbul icra muavin hâkimi Refik Özügel
13	1706	Gemlik ceza hâkimi Abdulvahit Şener
14	1730	İzmir sorğu hâkimi Basri Günal
15	1879	Hassa ceza hâkimi Ragıp İnanc
16	2786	Ereğli hukuk hâkimi Hüseyin Muammer Levent (Karadeniz)

Sıra No.	Sicil No.	Memuriyet ve Adı
17	3575	Görece hâkimi Zihni Çelikoğlu
18	3602	Ankara sulh hâkimi Nazif Cebecioğlu
19	3704	Burdur ceza hâkimi Halil Akbaşoğlu
20	3885	Ödemiş hukuk hâkimi Emin Türkmenoğlu
21	3983	İstanbul ticaret mahkemesi âzası Tahsin İstanbullu
22	4110	Aydın âzası Tahir Özakman
23	4123	Adliye V.Zat işleri U.M.Baş muavini Fahri akgöl
24	4240	Gaziantep sulh hâkimi Ahmet Cevdet Ballar
25	4388	Araç hukuk hâkimi Fahreddin Yüce
26	4714	Adana icra hâkimi H. Tahsin Dağa
27	4759	İstanbul sorğu hâkimi Kaşif Kumral
28	4771	Bolu ceza hâkimi Avni İnce
29	4923	Demirköy sulh hâkimi Tevfik Aydıngök
30	4985	Manisa sulh hâkimi İbrahim Kâmil Tepeci
31	5028	Demirci hâkimi Abdüşşükür İştin
32	5186	Ankara hukuk hâkimi Tahir Sebük
33	5223	Samsun sulh hâkimi İ. Hakkı Tektaş
34	5234	İzmir icra muavin hâkimi Mehmet Kabakçioğlu
35	5301	Ankara ağır ceza âzası Lebib Altıok

9 uncu derece hâkimlik sınıfına ait defter

1	212	Tirebolu ceza hâkimi Şevket Akın
2	580	Kayseri sulh hâkimi Hilmi Türkoğlu
3	802	Gaziantep sorğu hâkimi Ahmet Hamdi Erakın
4	976	Balıkesir âzası Rıza peköz
5	1036	Of hâkimi İsmet Turun
6	1220	Sinop âzası Asım Ayata
7	1648	Karapınar hâkimi Hüseyin Hüsnü Tükel
8	1674	Emirdağ hukuk hâkimi Abdurrahman Niyazi Akkuş
9	1729	Kargı sulh hâkimi Remzi Arat
10	2711	Van hukuk hâkimi Kemalettin Erhan

Sıra No.	Sicil No.	Memuriyet ve Adı
11	2923	İnebolu ceza hâkimi Osman Vehbi Kayral
12	3615	Akdağmadeni hâkimi Abdullah Dirican
13	3774	Dikili sulh hâkimi Celâleddin Baydar
14	3775	Tavas ceza hâkimi Fazıl Yalçın
15	3789	Merzifon ceza hâkimi İ. Hakkı Soylu
16	3856	Polatlı hâkimi Hulûsi Engür
17	3992	Sivas sorgu hâkimi Mehmet Kadri Bilgin
18	4068	Ulukışla hâkimi Nuri Sümen
19	4124	Kırklareli âzası Hasan Tahsin Köprülü
20	4141	Bor ceza hâkimi Bedrettin Edman
21	4191	Mardin âzası Hüseyin Eldem
22	4261	Kozan âzası Mehmet Şuuri Erdem
23	4266	Bolvadin hukuk hâkimi İsmail Hakkı Alpsoy
24	4436	Boyabat ceza hâkimi Yusuf Bilen
25	4738	Urfa âzası Saim Göksoy
26	4774	Kemalpaşa hâkimi Cemil Rafet Korur
27	4913	İstanbul sulh hâkimi Nail Âbi
28	4977	Denizli âzası Rıza Tekin Özker
29	4997	Kayseri âzası Fuat Sanar
30	5170	Darende hâkimi Salih Suphi Tan
31	5274	Haran sulh hâkimi Tahir Bayav
32	5404	Artvin hukuk hâkimi İbrahim Yüceer
33	5423	Havza hâkimi Edip Öztürk
34	5442	Tosya hâkimi Ragıp Kut
35	5462	Ödemiş âzası Hakkı Yaşar
36	5471	Foça hâkimi Hilmi Güner
37	5505	Düzce sulh hâkimi Mehmet Araz
38	5509	Menemen ceza hâkimi Kemal Türk oğlu
39	5512	Adana sulh hâkimi Cemil Yılmaz
40	5518	Fatsa ceza hâkimi Hikmet Yonat
41	5543	Bozdoğan hâkimi Kâzım Şevki Yılmaz
42	5552	Uzunköprü ceza hâkimi Şefik Öz
43	5558	Yozgat hukuk hâkimi Halit Kömürcü oğlu
44	5634	Merzifon hukuk hâkimi Etem Köylü oğlu

Sıra No.	Sicil No.	Memuriyeti ve Adı
45	5641	Sivas âzası Ali Noyan
46	5656	İstanbul ticaret mahkemesi âzası Ali Kafadar oğlu
47	5667	Manyas sulh kâkimi Hüseyin Hüsnü Yargucu
48	5680	Akçakoca sulh hâkimi Abdullah Arığ
49	5783	İzmir Ticaret âzası Hikmet Lütü Türel
50	5893	Temyiz Mahkemesi raportörü Osman orhan Esen
51	5901	İstanbul sulh hâkimi Ekrem Korkut Salman
52	5910	Adana sulh hâkimi Nazım Kutlar
53	5941	Maçka hâkimi Sami Eyup oğlu
54	5946	İstanbul ağır ceza mahkemesi âzası Süreyya Şarman
55	5983	İstanbul icra memuru Hilmi Demiralp
56	5992	Ankara yeni inşaat caza evi müdürü Abdul-kadir Ulusoy
57	5996	Bolu âzası Tahsin Ünür
58	5999	İstanbul sulh hâkimi Veli Doğrul
59	6031	Osmaneli sulh hâkimi Hakkı Gürkan

10 uncu derece hâkimlik sınıfına ait defter

1	33	Bolvadin ceza hâkimi Ali Galip Tolunay
2	277	Varto sulh hâkimi Yusuf Ziya Karadenizli
3	1668	İğdır hâkimi Zeynelabidin
4	2925	Siirt sorgu hâkimi H. Şükrü Ulucan
5	3694	Torul sulh hâkimi Ali Rıza Gürel
6	4310	Eskişehir sorgu hâkimi Hikmet Muratoğlu
7	4385	Ankara sulh hâkimi Celal Öztürk
8	5073	Hukuk işleri U. M. Şefi Abdulaziz
9	5299	Borçka sulh hâkimi Tahir Kırmacı
10	5342	Ankara sorgu hâkimi Lütfü Erendor
11	5424	Yenice sulh hâkimi İsmail Hakkı Umra
12	6189	Andırın hâkimi Azmi Yurdakul
13	6321	İstanbul sulh hâkimi Fevzi Daniş Kutman

Sıra No.	Sicil No.	Memuriyeti ve adı
14	6340	İstanbul icra memuru Rasim Adal
15	6342	Salihli ceza hâkimi Ömer Talat Arkman
16	6346	Ankara sulh hâkimi A. Rasim Mazıcı
17	6364	Ankara icra memuru Abidin Serimer
18	6380	Bursa icra memuru Fahrünnisa Erinaslan
19	6444	Reşadiye hâkimi Süleyman Sezai Arıkal
20	6484	Datça sulh hâkimi İhsan Elgin
21	6645	Tekirdağ sulh hâkimi Hacer Nebihe Saysan
22	6649	İstanbul sulh hâkimi Ayşe Lütfiye Tanberk
23	6666	Ankara sulh hâkimi Vahap Riza Hazar
24	6678	Antalya sulh hâkimi Sait Akpınar
25	6687	Ankara sulh hâkimi Hayrünnisa Fer
26	6691	Uşak sulh hâkimi H. Münire Dayanç
27	6736	Sivas sulh hâkimi Mukadder Soysal

Hâkimlerin muavinlik sınıfına ait defter

1	2790	Bandırma sorgu hâkimi Bahaddin Özduran
2	4117	Van hâkimi muavini Hüseyin Özsoy
3	4445	Bünyan sorgu hâkimi Kâmil Oyman
4	4447	Tirebolu sorgu hâkimi Selâhaddin Bozacıoğlu
5	4471	Akşehir sorgu hâkimi Kemal Özgün
6	4492	Merzifon sorgu hâkimi İhsan Orhon
7	4855	Eşme sorgu hâkimi Sami Can
8	4993	Gürün sorgu hâkimi Hüseyin Avni Güral
9	4056	Çumra sorgu hâkimi Nazif Kula
10	5280	Bilecik sorgu hâkimi İsmail Hakkı Bilen
11	5281	Hekimhan sorgu hâkimi Abdurrahman Özkan
12	5492	Lapseki sorgu hâkimi Feyzullah Dünder
13	5536	Ordu sorgu hâkimi Memduh Çıdal

11 inci derece hâkimlik sınıfına ait defter

14	5612	Arapkir sorgu hâkimi Süleyman Yılmaztürk
15	5619	Mudurnu sorgu hâkimi Faruk Orhun

Sıra No.	Sicil No.	Memuriyeti ve adı
16	5633	Mecitözü sorgu hâkimi Ali Doğan Dünder
17	6151	Tire sorgu hâkimi A. Ziya Hanhanoglu
18	6210	Çatalca sorgu hâkimi Bahattin Yüce
19	6216	Kayseri sorgu hâkimi A. Hikmet pak
20	6798	Trabzon hâkim muavini Emine Yürük
21	6972	İstanbul hâkim muavini Saadet Akın
22	6989	Ordu âza muavini Enver Özlü
23	6991	Kayseri âza muavini Seyide Umran Erinçer
24	7003	Bitlis âza muavini Mehmet Yayı
25	7089	İstanbul hâkim muavini Arif Derviş Kuntman
26	7089	Zonguldak hâkim muavini Memduha Arın
27	7099	İstanbul hâkim muavini Nedim Frgüven
28	7100	Kırşehir âza muavini Şerafeddin Bilgiç
29	7103	Rize âza muavini Selahaddin Erkan
30	7104	Bilecik hâkim muavini Atıf Seyhun

Müddeiumumilik sınıfı

5 inci derece müddeiumumilik sınıfına ait defter

Sıra No.	Sicil No.	Memuriyet ve adı
1	253	Tekirdağ C.Müddeiumumisi Salih Muşkara
2	535	Bursa müddeiumumisi Tahsin

6 ncı derece müddeiumumilik sınıfına ait defter

1	3556	Baş müddeiumumi muavini M.Halit Evren
---	------	---------------------------------------

7 inci derece müddeiumumilik sınıfına ait defter

1	1079	Siirt müddeiumumisi Fahreddin Sabri Baran
2	1180	Denizli müddeiumumisi Şerafeddin Eroğlu
3	1290	Niğde müddeiumumisi Tefvik önen
4	1322	Muğla müddeiumumisi Saffet Tekinalp
5	3286	Bilecik müddeiumumisi Fahreddin Oğuz
6	4343	Kütahya müddeiumumisi Tefvik Artuk

8 inci derece müddeiumumilik sınıfına ait defter

1	519	Ağrı müddeiumumisi İhsan Akalın
2	1449	Çankırı müddeiumumisi Gültekin Onay
3	1647	Artvin müddeiumumisi İsmail Hakkı Sunata
4	3255	Muş müddeiumumisi İhsan Keçeci oğlu
5	5176	Baş müddeiumumî muavini Suphi Öz
6	5192	Silifke müddei umumisi ismail Hakkı Ketenoglu
7	5204	Baş müddeiumumî muavini Hamdi Selçuk
8	5237	Kızılcahamam müddei umumisi Ahmet Cevdet-Kızıloğlu

Sıra No.	S'cil No.	Memuriyet ve Adı
9	5314	İstanbul müddeiumumi muavini Cevdet Soydan
10	5464	Malatya müddeiumumisi Ali Rıza Kutlar

9 uncu derece müddei umumilik sınıfına ait defter

1	4371	Erzincan müddei umumisi İzzet Akçal
2	4507	İzmir müddeiumumi muavini Nadir Ener
3	4954	Şile müddei umumisi Tevfik Akın
4	5169	İstanbul müddeiumumi muavini Ali Kemalettin Kâmal
5	5221	Ereğli müddei umumisi Necati Desel (Karaman)
6	5253	Ankara müddei umumi muavini Hasan Halit Aksoy
7	5275	Silvan müddei umumisi Tahir Aksoy
8	5296	Niksar müddei umumisi H. Avni Apakgün
9	5392	Kâhta müddei umumisi Ömer Fuat Kıpçak
10	5393	Alaşehir müddei umumisi Ali Haydar Eren
11	5407	Çatalca müddei umumisi Necmettin Arvas
12	5447	Ödemiş M. U. si Sırrı Altan
13	5477	Ayvacık müddei umumisi Şaban Hayrettin Ayışık

9 uncu derece müddei umumilik sınıfına ait defter

14	5487	Karamürsel müddei umumisi Tahsin Aarsal
15	5502	Üsküdar müddei umumi muavini Mahir Ülküsal
16	5554	Kemalpaşa müddei umumisi Seyfullah Ökmen
17	5585	Söke müddeiumumisi M. Ali Akkaya
18	5606	Zara müddei umumisi Cehdi Kircil
19	5679	Kasaba müddei umumisi Alâaddin Güzeloğlu
20	5765	Bartın müddei umumisi İbrahim Görece
21	5793	Ankara müddei umumi muavini kemaleddin Bora

Sıra No.	Sicil No.	Memuriyeti ve adı
22	5895	Ankara müddei umumi muavini Zeki kumrulu
23	5938	İzmir müddei umumi muavini Hasan Fehmi Gözügeçgel
24	5960	Alanya müddei umumisi Asaf Asrak
25	5987	Gerze müddei umumisi A. Hikmet Ural
26	5990	Seydişehir müddei umumisi Reyhan Gökmen-oğlu
27	6006	İstanbul müddei umumi muavini Ahmet Feridun Bagana
28	6013	Akhişar müddei umumisi Zeki Şahinoğlu
29	6188	Havza müddei umumisi Cevdet Bilgütay

10 uncu derece müddei umumilik sınıfına ait defter

1	6124	Çorum müddei umumi muavini Sıdkı Kuraltan
2	6305	Karaman müddei umumi muavini Osman
3	6337	Maraş müddei umumi muavini Zeki Behçet İslâm
4	6338	Burdur Müddeiumumi muavini Remzi Güner
5	6341	Acıpayam Müddeiumumisi Ahmet Müştak Görgün
6	6351	İstanbul Müddeiumumi muavini İhsan Yarsuvat
7	6486	Nazimiye Müddeiumumisi Ali Süreyya petekkaya
8	6518	Lice Müddeiumumisi Ahmet Lütfü Tapkaç
9	6650	Baş Müddeiumumi muavini Mebrure Esin
10	6651	İstanbul Müddeiumumi muavini Necati Kütükçü oğlu
11	6652	Behisni Müddeiumumisi Mustafa Rasih
12	6657	İstanbul Müddeiumumi muavini Osman Orhan Köni
13	6659	Ceyhan Müddeiumumisi Kerim Güleç
14	6664	Mardin Müddeiumumi muavini Derviş Kaçar
15	6667	Antalya Müddeiumumi muavini Hayrettin Apaydın

Sıra No.	Sicil No.	Memuriyet ve Adı
16	6669	Şarkıkara ağaç Müddeiumumisi İbrahim Şahin
17	6670	İzmir Müddeiumumi muavini Etem tüfekçioğlu
18	6671	Aksaray Müddeiumumisi Saffet Tüzün
19	6673	Erdek Müddeiumumisi Zeki Sert
20	6676	Mecitözü Müddeiumumisi Nadir Özer
21	6679	Nizip Müddeiumumisi Selahaddin Ermen
22	6680	Urla Müddeiumumisi Necdet Özer
23	6734	İstanbul Müddeiumumi mavini Fethi Sezai Türkmen
24	6745	Tekirdağ Müddeiumumi muavini F. Hidayet Tunay

Müddei umumilerin muavinlik sınıfına ait defter

1	6574	Çorlu Müddeiumumi muavini Hakkı Haker
2	6606	Salihli Müddeiumumi muavini Muhsin Sünnetçioğlu
3	6820	Ankara Müddeiumumi muavini Rabia Şeref
4	6990	Ulukışla Müddeiumumi muavini Abdi Başara
5	6995	Tercan Müddeiumumi muavini Muharrem Kemal Akansel
6	6997	suşehiri Müddeiumumi muavini Süleyman Göğdünlüoğlu
7	7088	Van Müddeiumumi muavini Sinan Gürak
8	7102	Günyük Müddeiumumisi Fehmi Artun

